

ပြည်သူ့ဘာသာနှင့် မြန်မာ့လူမှုပညာ မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း

မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းအသုံးပြု ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း

Giles Dickenson-Jones

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဦးဆောင်ရေးသားသူ
Giles Dickenson-Jones

စီမံကိန်း၊ စီမံခန့်ခွဲမှု
ယုဇင်ထွန်း၊ James Owen

ဒေတာစိစစ်လေ့လာမှု
Sarah Shemeem Maung

စာပြင်
Emma Cavendish

မြန်မာဘာသာပြန်
စောဆာဂေးဒို၊ ယုဇင်ထွန်း

ဂရပ်ဖစ်ဒီဇိုင်း
Karlien Truyens၊ ရဲထွတ်ဦး

ပြန်လည်သုံးသပ်ပေးသူများ
ထင်ကျော်အေး၊ Matthew Hamilton, Cindy Joelene,
Dan Jollans, Paul Minoletti, David Ney, James Owen,
ဇင်ဝင်းရည်

FUNDED BY:

ဥယျောဇာ

အာရှဖောင်ဒေးရှင်းသည် ရန်ကုန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံကျောင်းနှင့် ပူးပေါင်း၍ ၂၀၁၇ စမ်းသပ်ကောက်ယူမှု အောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် ၂၀၁၈ တွင် မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့ကြီးများ၏ ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်မှုနှင့် လူထု၏ နေပျော်သာယာမှုအပေါ် ယင်းအပြောင်းအလဲများ၏ သက်ရောက်မှုကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် မြို့များစွာ ပါဝင်သည့် နှစ်စဉ် လူထုသဘောထားအမြင် စစ်တမ်းကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပြောင်းလဲမှုအဆင့်များ အလွန်ကွဲပြားနေသောကြောင့် နိုင်ငံအရေးလေ့လာသူများ အနေဖြင့် မည်သည့်အရာတွင် ပြောင်းလဲနေသည်နှင့် မည်သည့်အရာတွင် ယခင်အတိုင်း ရှိသည်၊ မတူညီသော အုပ်စုများအလိုက် အပြောင်းအလဲ မည်မျှကွာခြားသည်၊ မည်သည့် သက်ရောက်မှုများက စီးပွားရေးနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်း အတွက်ဖြစ်သည် စသည်တို့ကို ခြေရာခံနိုင်ရန် စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ စိန်ခေါ်မှုရှိရခြင်းမှာ အကြောင်းရင်းနှစ်ခုကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ပထမတစ်ခုမှာ မြို့ပြနေထိုင်သူများ၏ အတွေ့အကြုံ အမျိုးမျိုးတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော နှိုင်းယှဉ်ပြဒေတာနှင့် ရေရှည်တိုင်းတာမှုဒေတာများ မရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယတစ်ခုမှာ မြို့ပြခေါင်းဆောင်တို့ အချက်အလက် ရယူရာ အရင်းအမြစ် တစ်ခုအဖြစ် လူမှုမီဒီယာများ၏ အရေးပါမှု လျင်မြန်စွာ မြင့်တက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရအရာရှိများ၏ လူမှုမီဒီယာမှတစ်ဆင့် ပြည်သူ့သဘောထားအမြင်များကို တိုက်ရိုက်ရယူခြင်း တိုးမြှင့်လာမှုများ ရှိနေသော်လည်း ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင် ဤကဲ့သို့ လူမှုမီဒီယာမှ ရရှိလာသော အချက်အလက်များသည် တစ်ဘက်စောင်းနင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း စတင်နားလည်လာနေပြီဖြစ်သည်။

မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းဆိုသည်မှာ သိပ္ပံနည်းကျ သုတေသနများအပေါ် အခြေခံပြီး မြန်မာ့အကြီးဆုံး မြို့များထဲမှ မြို့ငါးမြို့ရှိ နေထိုင်သူများ၏ သာယာချမ်းမြေ့မှုအပေါ် လွှမ်းမိုးသက်ရောက်နေသည့် ကဏ္ဍအသီးသီးကို တိုင်းတာရန် ကိုရိုယာတစ်ခုဖြစ်သည်။ သာယာချမ်းမြေ့မှု ဟူသော ဝေါဟာရသည် အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်ပြီး ရှုထောင့်စုံ ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် အယူအဆတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ရိုးရှင်းစွာ ဆိုရပါက သာယာချမ်းမြေ့မှုဆိုသည်မှာ ဘဝတစ်ခုကို ကောင်းမွန်စွာ ရှင်သန်နေထိုင်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းသည်လည်း မြို့ပြဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှု အတွက် အရေးကြီးသည့် ကဏ္ဍများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ရန် ပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာ တွင် အဓိက တွေ့ရှိချက်များကို ထုတ်နုတ်တင်ပြထားပြီး သာယာချမ်းမြေ့ခြင်း ဆိုင်ရာ အယူအဆမူဘောင် နှင့် စစ်တမ်းပြုလုပ်သည့် နည်းလမ်း အသေးစိတ် တို့ကိုလည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြ ထားပါသည်။ အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာသည် မြို့ကြီးငါးမြို့မှ လူ ၂၄၁၄ ဦးအား မေးခွန်း ၁၃၅ ခု မေးမြန်းထားသော မြို့ပြလူနေမှုစစ်တမ်း ဒေတာစု ထဲမှ အကြောင်းအရာ အနည်းငယ်ကိုသာ ကောက်နုတ်စိစစ်၍ တင်ပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။

ထို့ကြောင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းသည် သုတေသနပညာရှင်များကို ဖိတ်ခေါ်၍ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအပေါ် ထဲထဲဝင်ဝင် ဆန်းစစ်မှုများ ပြုလုပ်ပြီး စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များနှင့် အခြားအရင်းအမြစ်များမှ အထောက်အထားများကို နှိုင်းယှဉ် စစ်စစ်လေ့လာမှု ပြုလုပ်စေပါသည်။ ထို့နောက် လေ့လာမှုစာတမ်း သုံးစောင်ပြုရာတွင် သုတေသန ပညာရှင်တို့၏ သီးခြားပညာရပ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံများကို အသုံးပြုပြီး အရေးပါသော မြို့ပြသဘာဝဆိုင်ရာများကို စိစစ်လေ့လာစေပါသည်။ ဆွေးနွေးမှု စာတမ်းသုံးစောင်လုံး၏ ပုံစံကို တူညီအောင် ပြုလုပ် ထားသော်လည်း စာရေးသူများ၏ ကိုယ်ပိုင်အမြင်နှင့် ရေးဟန်အတိုင်းဖြစ်ရန်လည်း ထိန်းသိမ်းထားပါသည်။

ဆွေးနွေးမှုစာတမ်းများသည် ဂျန်ဒါ၊ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချမှုနှင့် လူမှုပဋိညာဉ် စသည့် အကြောင်းအရာ သုံးခုကို အဓိက လေ့လာထားပါသည်။ မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချခြင်း - ရွှေ့လျားအခြေချမှုသဘာဝနှင့် အခြေချနေထိုင်သူများ၏ ဘဝသာယာချမ်းမြေ့မှုကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း စာတမ်းတွင် မြို့ပြသို့ ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသည့် ပုံစံများ၊ လက်တလော ပြောင်းရွှေ့အခြေချသူ များ၏ စရိုက်လက္ခဏာများ၊ ၎င်းတို့နှင့် မြို့ပြအုပ်ချုပ်ရေး အတွေ့အကြုံ တို့ကို ဆွေးနွေး ထားပါသည်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာနှင့် မြန်မာ့လူမှုပဋိညာဉ် - မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းဖြင့် ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း စာတမ်းသည် မြို့ပြပိုမို ဆန်လာသော မြန်မာ့လူ့ဘောင် အတွင်းရှိ လူမှုပေါင်းစည်းမှု နှင့် အစိုးရပြည်သူ ဆက်ဆံရေး အခြေအနေများကို ဒေတာများနှင့် သီအိုရီ များက မည်ကဲ့သို့ ဖော်ပြချက် ရှိသည်ကို လေ့လာသုံးသပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အချိန်မလုံလောက်ပါ - မြန်မာ့မြို့ပြနေ အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံများအား နားလည်သဘောပေါက်ခြင်း စာတမ်းတွင် မြန်မာ့လူမှု အသိုင်းအဝန်း အတွင်း ရှိနေသည့် လူမှုစနစ်များကို စူးစမ်းလေ့လာထားသည်။ စာတမ်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ "သုံးထပ်ကွမ်း ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုး" (triple burden) ကြုံတွေ့ရမှု အခြေအနေ နှင့် မြို့များရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းအပေါ် သက်ရောက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ခိုင်မာသော ဒေတာများကို တင်ပြထားပါသည်။

အထက်ပါ စာတမ်း များဖြင့် ထပ်မံ၍ ဆွေးနွေးမှုများ ထွက်ပေါ်လာစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ရိုရင်းစွဲ သဘောထား အမြင် များကိုလည်း စိန်ခေါ်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ စာတမ်း အကြောင်းအရာ များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည့်စုံသော ဖော်ပြချက်များဟု မဆိုနိုင်သေးပါ။ စာဖတ်သူများ အနေဖြင့် အာရှဖောင်ဒေးရှင်းနှင့်အတူ ပူးပေါင်း၍ စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များကို အသုံးပြုပြီး မြန်မာ့မြို့ပြ ခေါင်းဆောင်များအား သင့်တော်သည့် အကြံဉာဏ် များပေးရန် ဖိတ်ခေါ်ပါသည်။ မြန်မာ့မြို့များကို ပိုမို၍ နေပျော်ဖွယ် ဖြစ်စေရန် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးနှင့် ရွှေ့ပြောင်းအခြေချသူများကဲ့သို့ ခွဲခြားခံအုပ်စုများအား အကူအညီပေးနိုင်ရန် လုပ်ဆောင်နေသူများအတွက် ယခုစာတမ်းများနှင့် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်မည့် အစီအစဉ်များဖြင့် တန်ဖိုးရှိသော အချက်အလက် အထောက်အထားများ ပေးစွမ်းနိုင်ရန် ကျွန်ုပ်တို့အနေဖြင့် မျှော်လင့်မိပါသည်။

ယခုစာတမ်းများတွင် ဖော်ပြထားသော အမြင်များမှာ စာရေးသူများ၏ သဘောထားအမြင်သာဖြစ်ပြီး အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ သဘောထား အမြင်များကို ကိုယ်စားပြုခြင်း မရှိပါ။

Matthew Arnold

မြန်မာနိုင်ငံဌာနေ ကိုယ်စားလှယ်၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း
ရန်ကုန်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၀၂၀

မာတိကာ

ဥယျောဇဉ်	၁
အဓိကဝေါဟာရများ	၄
အတိုကောက်ဝေါဟာရများ	၄
အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာ	၅
<hr/>	
နောက်ခံ အကြောင်းအရာ	၆
<hr/>	
လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရားကို ပုံဖော်တင်ပြခြင်း	၈
<hr/>	
မြန်မာနိုင်ငံ နှင့် လူမှုပဋိညာဉ်	၁၂
<hr/>	
နိဂုံး	၂၀
<hr/>	
အကြံပြုတင်ပြချက်များ	၂၄
<hr/>	
နောက်ဆက်တွဲ	၂၆
အခန်းဆုံး မှတ်စု	၂၇

အဓိက ဝေါဟာရများ

- လူမှုပဋိညာဉ်** ဤဆွေးနွေးမှုစာတမ်းအရ လူမှုပဋိညာဉ်ဆိုသည်မှာ အစိုးရ၊ နိုင်ငံသားနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအကြား သွက်ပိုက်သော နည်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း အတိအလင်းသော်လည်းကောင်း တည်ရှိနေသော သဘောတူညီမှုကို ဆိုလိုသည်။ ထိုသဘောတူညီမှုတွင် နိုင်ငံအစိုးရ၏ တာဝန်၊ နိုင်ငံသားများ၏ ဝတ္တရား၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုသည် လူထု အသိုင်းအဝန်းအပေါ် မျှတစွာ သက်ရောက်မှုတို့အပြင် နိုင်ငံအစိုးရထံ လွှဲပြောင်းပေးထားသော အခွင့်အာဏာများ ပါဝင်နေသည်။
- အခွန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း** အခွန်များကို မည်သို့မည်ပုံ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသည်၊ ကောက်ယူသည်၊ အစိုးရအနေနှင့် အသုံးပြုသည်ကို ပြောင်းလဲသော စနစ်တစ်ခုဖြစ်သည်။
- ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ** လူမှုစီးပွား မူဝါဒ ပန်းတိုင်များကို ရောက်ရှိရန် အစိုးရမှ ပြည်သူပိုင် အသုံးစရိတ်များနှင့် ဝင်ငွေများကို အုပ်ချုပ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းများ ပါဝင်သည်။
- နိုင်ငံသား** ဤဆွေးနွေးမှုစာတမ်းတွင် နိုင်ငံသားကို အခွန် နှင့် လူမှုပဋိညာဉ် စာပေတွင် အစဉ်အလာအရ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုလေ့ရှိသော 'နိုင်ငံ၏အဖွဲ့ဝင်' အဖြစ်သတ်မှတ်ထားသည်။
- ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး** ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးမှူးနည်းတူ မြို့ပြအတွက် ဖြစ်သည်။

အတိုကောက်ဝေါဟာရများ

CLS	City Life Survey မြို့ပြလူနေမှု ဘဝစစ်တမ်း	GDP	Gross Domestic Product ပြည်တွင်း အသားတင် ကုန်ထုတ်လုပ်မှု
CSO	Civil Society Organization အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း	IRD	Internal Revenue Department ပြည်တွင်း အခွန်များ ဦးစီးဌာန
DAO	Development Affairs Organization စည်ပင်သာယာရေးအဖွဲ့	MCDC	Mandalay City Development Committee မန္တလေးမြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ
EAO	Ethnic Armed Organization တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း	MP	Member of Parliament လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်
GAD	General Administration Department အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာန	NLD	National League for Democracy အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်
		PACE	People's Alliance for Credible Elections ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ပြည်သူ့လှုပ်ရှားမှုအဖွဲ့
		YCDC	Yangon City Development Committee ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ

အနှစ်ချုပ် အစီရင်ခံစာ

ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းဖြင့် လူထုလိုအပ်ချက် ကို ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု ရှိစေခြင်းနှင့် အားအနည်းဆုံးသူများကို အကာအကွယ်ပေးခြင်း စသည့်တို့သည် ခေတ်သစ် အစိုးရများ၏ အရေးကြီးဆုံး လုပ်ငန်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ယင်းတာဝန်များကို ထမ်းဆောင်နိုင်ရန် နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်ကို သိရှိ၍ ဖြည့်ဆည်းလိုစိတ် ရှိရမည်ဖြစ်ပြီး စီမံချက် များအား လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်ချက် အဖြစ် ပုံဖော်နိုင်ရန် ငွေကြေးအရင်းအမြစ် အလုံအလောက် ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဒီမိုကရေစီ စနစ်များနှင့် ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ ခွဲခြားမရအောင် ဆက်စပ်နေသည်ဟု ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတစ်ခု၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ အုပ်စုများအကြား ပေါင်းစည်းညီညွတ်မှု၊ နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား ဆက်ဆံရေး၏ သဘာဝနှင့် အားကောင်းမှု စသည့်တို့သည် အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နေရမည် ဖြစ်သည်။^၁

ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ဘတ်ဂျက် စိစစ်ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းတို့သည် စီးပွားရေးအရ ဆီလျော်မှုရှိသည်သာမက ခေတ်သစ် ဒီမိုကရေစီစနစ်များအတွက် အုတ်မြစ်တစ်ခု တည်ဆောက်ပေးနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့အားဖြင့် ဒီမိုကရေစီ နည်းကျ တာဝန်ခံမှု အားကောင်းစေပြီး အစိုးရများနှင့် နိုင်ငံသားများအကြား အပြန်အလှန် အကျိုးရှိစေသော မှီခိုခြင်းများ ပေါ်ထွက်လာစေမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေး လျင်မြန်စွာအသွင်ကူးပြောင်းမှု ကာလအတွင်းတွင် ရှိနေသော မြန်မာနိုင်ငံအတွက်မူ ယင်းကဲ့သို့ နိုင်ငံသားနှင့် အစိုးရ အကြား ဆက်ဆံရေးရှိမှုသည် ပညာရပ်ဆိုင်ရာ သဘောတရား သက်သက်သာ မဟုတ်တော့ပါ။ နှစ်ပေါင်းများစွာ အာဏာရှင် အုပ်ချုပ်မှု အောက် ကျရောက်ခဲ့ခြင်း၊ တိုင်းရင်းသား ပဋိပက္ခများ ရှိနေခြင်းနှင့် သဘာဝအရင်းအမြစ်များမှ ရရှိသော ဝင်ငွေအပေါ် အလွန်အကျွံ မှီခိုနေရမှု သမိုင်းကြောင်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရများသည် နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား အပြန်အလှန် မှီခိုမှုရှိသည့် ဆက်ဆံရေးကောင်းများ တည်ဆောက်နိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

သို့သော်လည်း နိုင်ငံသားများက ဒေသအရာရှိများသည် ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟု ခံစားရခြင်း၊ အနာဂတ်အပေါ် အကောင်းမြင်ခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် အခွန် ပိုမိုပေးလိုခြင်းရှိသည်ဟု အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမှာ အားတက်ရမည့် အချက်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ အခွန်ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပြုလုပ်ခြင်း အားဖြင့် အစိုးရ၏ စွမ်းရည် တိုးတက် လာနိုင်မည် ဖြစ်သလို လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း၊ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံသားများအကြား ဆက်ဆံရေး တို့ကိုပါ ပြန်လည် တည်ဆောက်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ယခု ဆွေးနွေးမှုစာတမ်းသည် လူမှုပဋိညာဉ်၏ ရေပြင်ညီနှင့် ဒေါင်လိုက်ရွှေထောင့်များဆိုင်ရာ ခေတ်သစ် သဘောထားအမြင်များကို အသုံးပြုပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံသားများနှင့် အစိုးရအကြား ဆက်ဆံရေးနှင့် ၎င်းကို မည်ကဲ့သို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ နိုင်မည်ကို စိစစ်လေ့လာထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရား၏ အကျိုးရှိမှု ကို မဆွေးနွေးခင် လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရား အကြောင်း မိတ်ဆက်တင်ပြ သွားမည်ဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်း၊ အစုအဖွဲ့များနှင့် နိုင်ငံသား အချင်းချင်းတို့အကြား “ရေပြင်ညီ” ဆက်ဆံရေးနှင့် နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား “ဒေါင်လိုက်” ဆက်ဆံရေးကို ပိုမို၍ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန် ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း အချက်အလက်များကို အသုံးပြုသွားမည် ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ယင်းအချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံ၍ အကြံပေးချက်များ မတင်ပြခင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ဆွေးနွေးချက်များ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

နောက်ခံ အကြောင်းအရာ

နိုင်ငံသားများ လူမှုဘဝသာယာ ချမ်းမြေ့မှု ရှိစေရန် အလို့ငှာ ခေတ်သစ် အစိုးရများသည် လမ်း အဆောက်အဦတွင် ရင်းနှီးမြုပ်နှံခြင်း၊ သင့်တော်သော ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု စနစ်များ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း၊ ပညာရေး ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းနှင့် ထိခိုက်လွယ်သူများအတွက် လူမှုဖူလုံရေး အစီအမံများ ဖော်ဆောင်ပေးခြင်း စသည့် တာဝန်များကို ထမ်းရွက်ရပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် နိုင်ငံတော်သည် လိုအပ်ချက်များ ဆန်းစစ်ရန်၊ ဦးစားပေးရန် နှင့် လုပ်ငန်းဖော်ဆောင်မည့် အရင်းအမြစ်များ ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များ အကန့်အသတ် ရှိသည့်အတွက် ငွေကြေး အသုံးပြုခြင်း နှင့် ရှာဖွေခြင်း တို့၌ ချိန်ညှိလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပြီး အစိုးရ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် နိုင်ငံ၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှု အပေါ်တွင်သာ သက်ရောက်မှု ရှိသည် သာမက နိုင်ငံသားများ နှင့် နိုင်ငံတော် အကြား ဆက်ဆံရေး နှင့် လူမှုပေါင်းစည်းမှု တို့ အပေါ်တွင်လည်း သက်ရောက်မှု ရှိနေပါသည်။

အခွန်အကြောင်းအရာကို ဥပမာ အဖြစ်ကြည့်ပါ။ အခွန်ကောက်ခံမှု ပုံစံ၊ အုပ်ချုပ်စီမံမှု နှင့် အသုံးပြုမှု အားလုံးတို့သည် အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံသားများ အကြား အရေးကြီးသော ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ ဖန်တီးပေး ပါသည်။ အခွန်စည်းကြပ်မှုနှုန်း မြင့်မားခြင်း သို့မဟုတ် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုင်း ဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အခွန်ဆောင် သူများ အတွက် အကျိုးအမြတ် အနည်းငယ်သာ ရှိခြင်းတို့က နိုင်ငံသားများနှင့် အစိုးရအကြား ဆက်ဆံ ရေးကို မြှမ်းခြောက်နိုင်ပါသည်။ ထို့နည်းတူ မျှတသော အခွန်နှုန်း၊ အုပ်ချုပ်စီမံမှု ကောင်းမွန်ခြင်း နှင့် ရပ်ရွာလူထု၏ လိုအပ်ချက်များ ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းတို့က နိုင်ငံသားများနှင့် အစိုးရ အကြား ဆက်ဆံရေးကို အားကောင်းစေမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အစိုးရများ ၎င်းတို့၏ ဘဏ္ဍာငွေကို မည်ကဲ့သို့ စီမံခြင်းက စီးပွားရေး ပညာရှင်နှင့် အုပ်ချုပ်သူတို့ဖြင့်သာ သက်ဆိုင်ရုံမကပဲ နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်မှုနှင့် ယင်းကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိသော 'လူမှုပဋိညာဉ်' တို့ဖြင့်လည်း အဓိက သက်ဆိုင်နေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြစ်ရပ်တွင် ယင်းဆက်နွယ်မှုမှာ ပညာရပ် သဘောတရား သက်သက်သာ မဟုတ်ပဲ လက်တွေ့တွင် အစိုးရနှင့် နိုင်ငံသားများအကြား အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝသော ဆက်ဆံရေး ရရှိရန် ကန့်သတ်မှု များစွာ ရှိနေပါသည်။^၂ ယင်းအကန့်အသတ်များမှာ တိုင်းရင်းသားဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခ သမိုင်းကြောင်း၊ အာဏာရှင် အုပ်စိုးခဲ့မှု၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အားနည်းခြင်းနှင့် သဘာဝ အရင်းအမြစ်မှ ရရှိငွေအပေါ် အစိုးရမှ အလွန်အကျွံ မှီခိုနေခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တပ်မတော်နှင့် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များအကြား ပဋိပက္ခ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် နေခြင်းကြောင့် လူမှုပေါင်းစည်းခြင်းမှာ ကျိုးပဲ့လွယ်သည့် အနေအထား ဖြစ်နေပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ လူနည်းစု ရိုဟင်ဂျာများ အပေါ် ဖိနှိပ်ဆက်ဆံမှုများ ရှိနေခြင်းနှင့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု အခြေအနေများမှာ ခေတ်သစ် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စိန်ခေါ်မှုများအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။^၃

သို့သော်လည်း သမိုင်းကြောင်း အခြေအနေများကိုသာ ကြည့်၍ နိုင်ငံ၏အနာဂတ်အား အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်အတွင်း နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်နေ သောကြောင့် အကောင်းမြင်နိုင်စရာ အကြောင်းရင်းများစွာ ရှိနေပါသည်။ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ စီမံခန့်ခွဲမှု နယ်ပယ် တစ်ခုတည်းမှာပင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများမှာ အားရဖွယ် ရှိနေပြီး ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာနှင့် အရင်းအမြစ် ပိုမိုရရှိလာခြင်း၊ ဘတ်ဂျက်ခွဲဝေလျာထားခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ရပ်ရွာဒေသခံများဖြင့် ပိုမို၍ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးလာခြင်း နှင့် ဘတ်ဂျက် သတင်းအချက်အလက် များကို မကြာမကြာ ထုတ်ဝေမှုများ ရှိလာပြီး ပိုမိုလည်း အသေးစိတ် ကျလာခြင်း စသည်တို့ကို တွေ့မြင်နေရပါသည်။^၄ တစ်ပြိုင်နည်းတည်းမှာပင် အထွေထွေအုပ်ချုပ်ရေး ဦးစီးဌာနအား အရပ်သား အုပ်ချုပ်မှု လက်အောက်သို့ ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်း၊^၅ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့၏ ဥပဒေပြုရေး ကဏ္ဍတွင် ပိုမို လှုပ်ရှားမှုများ ရှိလာခြင်း၊^၆ နှင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး တို့၏ ဘတ်ဂျက် စိစစ် ထိန်းကျောင်းမှု ဆိုင်ရာ ကော်မတီများ^၇ ထိတွေ့ချိတ်ဆက် လုပ်ဆောင်လာခြင်း တို့သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အရှိန်ကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် အရေးပါသော အခွင့်အလမ်းများပင် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၀ တွင် အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲလည်း ရှိနေသည့်အတွက် ယင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်ရန် လွန်စွာ အရေးကြီးပါသည်။ အထူးသဖြင့် NLD ပါတီ၏ ၂၀၁၅ ခုနှစ် သောင်ပြု ကမ်းပြု အောင်မြင်မှု^၈ နောက်ပိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်များ ရပ်တံ့နေခြင်းနှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများ နှေးကွေးလာခြင်း တို့ကြောင့် ပြည်သူ့လူထု၏ စိတ်မကျေနပ်မှု တိုးမြင့်လာခြင်း မရှိစေရန်မှာ အရေးကြီး ပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်လူမှုဘဝ နှင့် အစိုးရဖြင့် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရေးမှာ ၂၀၂၀ တွင် ရွေးကောက်ခံရမည့် အစိုးရအတွက် အဓိက ဦးစားပေး လုပ်ငန်း ဖြစ်သင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတည်ဆောက်ရေး အတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကြိုးပမ်းမှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အဖြစ် အခွန်စနစ်

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပိုမို တိုးတက် ကောင်းမွန်စေခြင်းတို့ဖြင့် လက်တွေ့ကျစွာ လုပ်ဆောင် နိုင်ပါသည်။

ယခု ဆွေးနွေးမှု စာတမ်းသည် အထက်ပါ စိန်ခေါ်မှုများကို အခြေခံသုံးသပ်ကာ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းပါ 'လူမှုပဋိညာဉ်' မူဘောင် ကို အသုံးပြုပြီး မြို့ပြနေထိုင်သူ များ၏ သဘောထားအမြင် များကို စိစစ်လေ့လာ ထားပါသည်။ ယခု ဆွေးနွေးမှုစာတမ်း၌ မြန်မာနိုင်ငံ အတွက် 'လူမှုပဋိညာဉ်' အရေးပါပုံကို မတင်ပြခင် ယင်းသဘောတရား အကြောင်းကို ကနဦး မိတ်ဆက်တင်ပြ ထားပါသည်။ နိုင်ငံသားများ နှင့် နိုင်ငံတော်အကြား 'ဒေါင်လိုက်' ဆက်ဆံရေး အခြေအနေ၊ အစုအဖွဲ့များနှင့် နိုင်ငံသားများ အချင်းချင်း တို့အကြား လူမှုပေါင်းစည်းမှု နှင့် 'ရေပြင်ညီ' ဆက်ဆံရေး အခြေအနေ တို့ကို ပိုမို၍ နားလည် သဘောပေါက်ရန် ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း နှင့် အခြား သုတေသန မှ တွေ့ရှိချက်များကို အသုံးပြုထား ပါသည်။ ယင်းဆက်ဆံရေးများ အတွက် လိုအပ်နိုင်မည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များကို အကြံပေးခြင်း အထူးသဖြင့် အခွန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အတွက် အကြံဉာဏ်များကို ယခုစာတမ်း၏ နိဂုံးတွင် တင်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။

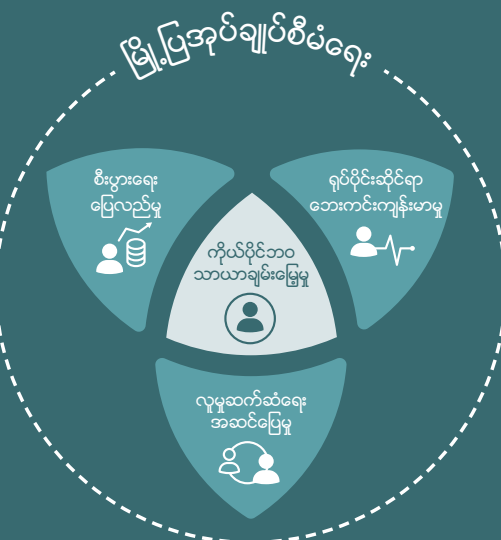
ရှင်းလင်းချက် (၁) မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းဆိုသည်မှာ

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြို့၊ ငါးမြို့၊ ဖြစ်သည့် ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ မော်လမြိုင်၊ မုံရွာ နှင့် တောင်ကြီး တို့မှ မြို့ပြနေထိုင်သူတို့၏ ဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှုကို နားလည်သဘောပေါက် နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု တစ်ခုဖြစ်သည်။ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် အဓိက ရည်ရွယ်ချက် သုံးခုမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

- ၁။ အထောက်အထား အခြေပြု ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်နိုင်ရန် မူဝါဒ ချမှတ်သူများကို သတင်း အချက်အလက်များ ပေးခြင်း
- ၂။ ရပ်ရွာဦးစားပေးမှု များကို နားလည်စေရန် မူဝါဒချမှတ်သူများအား ပံ့ပိုးပေးခြင်း
- ၃။ မြို့များအကြား အပြန်အလှန် သင်ယူခြင်း နှင့် ကောင်းမွန်သော ပြိုင်ဆိုင်ခြင်း များ ပေါ်ထွက်စေရန် ပံ့ပိုးပေးခြင်း

စစ်တမ်းတွင် မြို့ပြလူနေမှုဘဝ ကဏ္ဍစုံကို လွှမ်းမိုးနိုင်မည့် မေးခွန်း ၁၃၅ ခု ပါဝင်ပါသည်။ အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် မေးခွန်းများကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ နှင့် လူမှုဆက်ဆံရေး ဆိုင်ရာ ဟူ၍ အမျိုးအစား သုံးမျိုး ခွဲခြား နိုင်ပါသည်။ ဘဝ သာယာချမ်းမြေ့မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော သို့မဟုတ် မြူနီစီပယ် အာဏာပိုင်များ၏ လိုအပ်ချက်နှင့် စပ်လျဉ်းသော မေးခွန်းများကို ရွေးချယ်ထည့်သွင်း ထားပါ သည်။ စစ်တမ်းကို ရန်ကုန်နိုင်ငံရေး သိပ္ပံကျောင်း နှင့် တွဲဘက်၍ ၂၀၁၈ တွင် အကောင်အထည် ဖော်ခဲ့ပြီး ပုံမှန် ၂ နှစ် တစ်ကြိမ် ထပ်မံကောက်ယူရန် မျှော်မှန်းထားပါသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် မြို့တော်အဆင့် ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်းများ၊ သတင်းအချက် အလက် ပေါ်တယ်လ်၊ အချက်အလက် သုံးသပ်စစ်ခြင်း ဆိုင်ရာ သင်တန်းနှင့် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများ နှင့် ယခုစာတမ်း ကဲ့သို့ မူဝါဒရေးရာ ဆွေးနွေးမှု စာတမ်းများ စသည့် အစီအစဉ် နှင့် ထုတ်ကုန်များကိုလည်း အကောင်အထည် ဖော်သွားမည်ဖြစ်သည်။

မူဝါဒ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ဆိုင်ရာ နည်းလမ်းတစ်ခု အဖြစ် "အပေါင်း လက္ခဏာ ဆောင်သော လမ်းလွှဲမှု" (positive deviance) ကို အသုံး ပြုခြင်းမှာ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း၏ သဘောတရား ရေးရာ မူဘောင် အတွက် အဓိက အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ Positive deviance အားဖြင့် နေရာတစ်ခုသည် အခြား နေရာတစ်ခုထက် အဘယ်ကြောင့် အောင်မြင်မှု ရရှိသည်ကို ဖော်ထုတ်ကာ

ယင်း မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် ဖြေရှင်းချက် များအား တစ်နေရာ၌ ပြန်လည် အသုံးချနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ လေ့လာပါသည်။ မြို့များကို စိတ်ကူးဉာဏ် အလုပ်ရုံ ယူဆပြီး ၎င်းတို့၏ မတူကွဲပြားသည့် အလေ့အထများ၏ ထိရောက်မှုကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း၊ အောင်မြင်မှု နှင့် ကျန်းမာမှုများ ထံမှသင်ယူခြင်း တို့ကို လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် သင်ခန်းစာများကို မြို့အားလုံး၌ ဘဝသာယာ ချမ်းမြေ့မှု အခြေအနေ ပိုမို တိုးတက်စေရန် အသုံးပြုပါသည်။

မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် ကျမ်းနာ နမူနာ ရွေးချယ်မှု အဆင့် (၃) ဆင့် ကို အသုံးပြုပြီး လေ့ကျင့်သင်ကြားထားသည့် မေးခွန်းမေးမြန်းသူများက တက်ဘလက် အသုံးပြု၍ အဖြေများ စုဆောင်းပါသည်။ စုစုပေါင်း မြို့ငါးမြို့၊ ၂၇ မြို့နယ် နှင့် ရပ်ကွက်ပေါင်း ၂၂၈ ခု တွင် မေးမြန်းခဲ့ပြီး အသက် ၁၈ နှစ်ပြည့်ပြီးသည့် မြို့ပြနေထိုင်သူပေါင်း ၂၄၁၄ ဦးမှ ပါဝင်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာတရား ၄ မျိုး နှင့် တိုင်းရင်းသား အုပ်စု ၄၈ စု ၏ ကိုယ်စားပြုမှု ပါဝင်ပါသည်။ သုတေသန နည်းလမ်း အပြည့်အစုံကို လေ့လာလိုပါက '၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း' တွင် ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ပါသည်။

လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရားကို ပုံဖော်တင်ပြခြင်း

“ လူမှုပဋိညာဉ် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံ အသိုင်းအဝန်း တစ်ခု အတွင်းရှိ နိုင်ငံသားတိုင်းသည် အတိအလင်း ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ ၎င်းတို့၏ အချို့သောလွတ်လပ်မှုများအား ကန့်သတ်သည့် နိုင်ငံတော်၏ အာဏာပိုင်မှု ကို သဘောတူ လက်ခံရကာ နိုင်ငံတော် ဘက်မှလည်း နိုင်ငံသားများ၏ အခြေခံ လူ့အခွင့်အရေး၊ လုံခြုံမှု နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိရေး အတွက် ပြန်လည် လုပ်ဆောင်ပေးရသည့် ဖြစ်စဉ် ဖြစ်ပါသည်။”

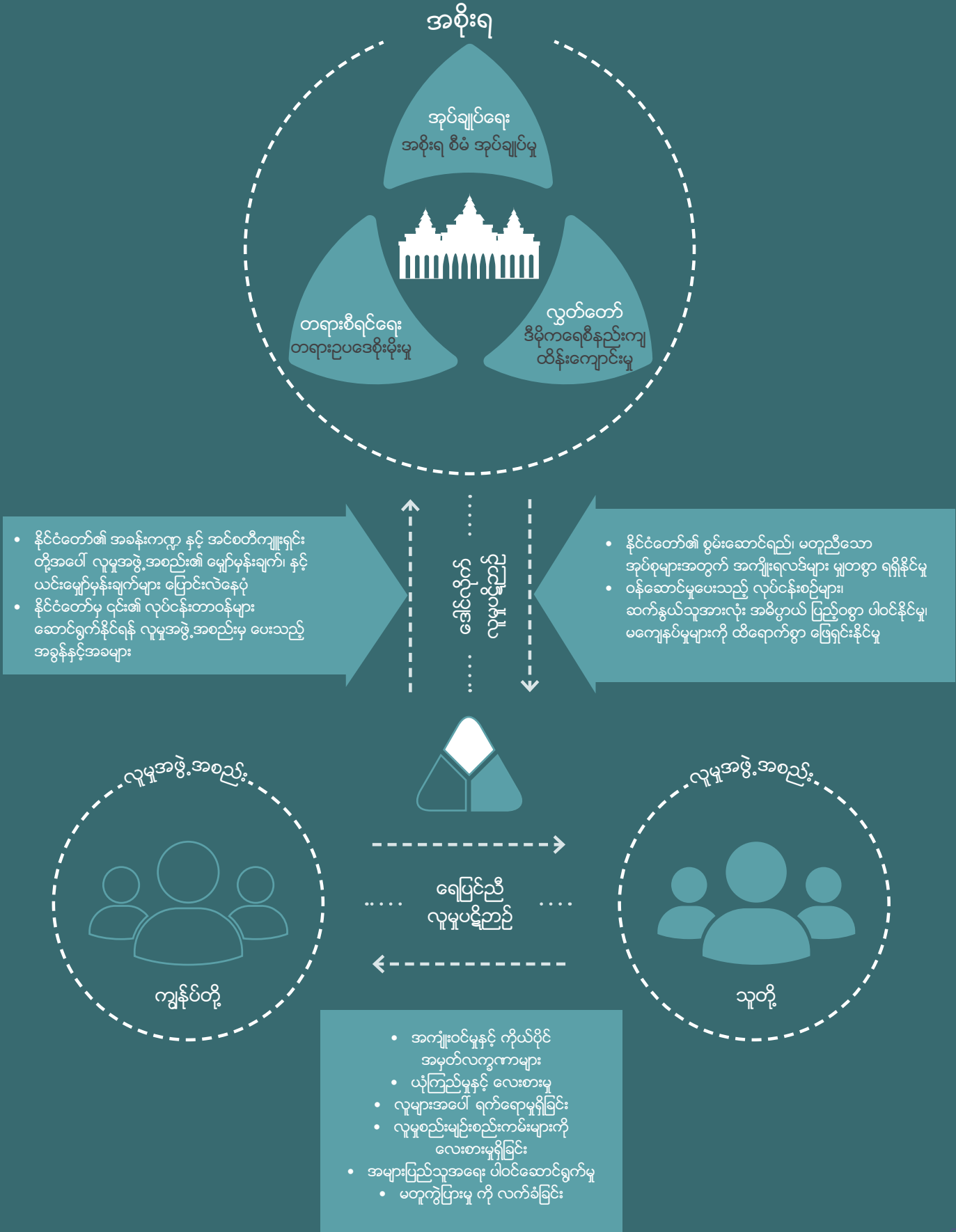
လူမှုပဋိညာဉ် ဆိုသည်မှာ အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံသား တစ်ဦးတစ်ယောက် တို့အကြား နိုင်ငံတစ်ခုကို မည်သို့ တည်ထောင်မည် နှင့် အာဏာကို မည်ကဲ့သို့ ကျင့်သုံးမည်ကို စာဖြင့် ရေးသားထားခြင်း မဟုတ်သည့် သဘောတူညီချက် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ပြည်သူ့လူထု၏ တာဝန်၊ လူတိုင်း၏ ပုဂ္ဂလိက အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုကို အစိုးရ၏ အာဏာဖြင့် မည်ကဲ့သို့ ထိန်းညှိမည် စသည်တို့ကို အစိုးရ၊ နိုင်ငံသားများ နှင့် လူမှု အသိုင်းအဝန်း များအကြား တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ သွယ်ဝိုက်၍ ဖြစ်စေ သဘောတူညီထားမှု အဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသည်။^{၁၀}

တည်ငြိမ်သည့် ဒီမိုကရေစီ အစိုးရတစ်ရပ်၏ အုတ်မြစ်မှာ ၎င်း၏ နိုင်ငံသားများ အပေါ်တွင် အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်ပြီး မည်သည့် တိုင်းရင်းသား၊ ဘာသာဝင် သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှု ဖြစ်စေကာမူ နိုင်ငံသားများ အားလုံး၌ တူညီသော ‘နိုင်ငံသားစိတ်’ ရှိခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ‘ရေပြင်ညီ’ အားဖြင့် လူမှုပဋိညာဉ် အားကောင်းစေရန် လုပ်ဆောင်ကာ အစိုးရနှင့် ပြည်သူ့အကြား ‘ဒေါင်လိုက်’ ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်နိုင်၍ လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း ကို ထိန်းသိမ်းနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထို့မှတစ်ဆင့် စီးပွားရေး အကျိုးရှိစေရန် နှင့် လူမှုရေး အင်စတီကျူးရှင်းများ အောင်မြင်စေရန် ဆွဲဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။^{၁၁}

ပုံ (၁) တွင် ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ခေတ်သစ် ဒီမိုကရေစီ အခင်းအကျင်းရှိ လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရား၏ အဓိက ဗဟိုချက်မှာ အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံသားများ အကြား အပြန်အလှန် ချိန်ညှိမှုရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားများ၏ ရှုထောင့်များမှ ကြည့်ပါက အစိုးရသည် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး နှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံ တည်ဆောက်ခြင်း ကဲ့သို့ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု အမျိုးမျိုး ပေးရမည် ဖြစ်ပြီး တစ်ပြိုင်နည်းတည်း မှာပင် လူထု၏ လိုအပ်ချက်များနှင့် မျှော်မှန်းချက်များကို ထင်ဟပ်နိုင်သော နည်းလမ်းဖြင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု ရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ လူထု၏ အာဏာကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မည့် နိုင်ငံရေးသမား များကို ရွေးချယ်နိုင်ရန် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပပေးရမည် ဖြစ်ကာ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၊ ဥပဒေပြုရေး၊ တရားစီရင်ရေး၊ မီဒီယာ နှင့် အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်း များကဲ့သို့ အစုအဖွဲ့ များကလည်း ရပ်ရွာလူထု၏ လိုအပ်ချက်များ ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်စေခြင်း၊ ပြည်သူ့အရင်းအမြစ် များကို အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုခြင်းနှင့် အာဏာကို သင့်လျော်စွာ ကျင့်သုံးခြင်း တို့ရှိစေရန် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင် ပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့နည်းတူ ပြည်သူများမှ ၎င်းတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ နယ်ပယ်အချို့တွင် နိုင်ငံတော်၏ အာဏာပိုင်မှုကို လက်ခံရန်၊ ပြည်သူ့လုပ်ငန်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် နှင့် အခွန်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ပံ့ပိုးရန်တို့ကို အစိုးရအနေဖြင့် မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။

ပုံ (၁)

လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရားအား ပုံဖော်ခြင်း

ရှင်းလင်းချက် (၂)

အခွန်အခများ^{၁၂}

အခွန်ဆိုသည်မှာ အစိုးရကို တာဝန်အရ အဖြစ်မနေ တစ်ဖက်သတ်ပေးဆောင်ရသော ငွေကြေးအရာဖြစ်သည်။ ဤတွင် 'တစ်ဖက်သတ်' ဆိုသည်မှာ အစိုးရထံမှ နိုင်ငံသားများရရှိသော အကျိုးများသည် အခွန်ပေးဆောင်မှုနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်စပ်မှု မရှိနေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ ပြောရလျှင် ဝင်ငွေခွန်ပေးဆောင်မှုကြောင့် နိုင်ငံသားများသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို မျှော်လင့်ကြမည်ဖြစ်သော်လည်း ဝင်ငွေခွန်ဆိုသည်မှာ ရရှိလာသော ဝင်ငွေပေါ်တွင်သာ အကျိုးဝင်ပြီး ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ အတွက် ပေးဆောင်ခြင်းမဟုတ်ပါ။ ထိုနေရာတွင် အခများနှင့် ကွာခြားသည်။ အခများသည် စီးပွားရေး လိုင်စင်ပြုလုပ်မှု၊ အခြားလိုင်စင်များနှင့် အမှိုက်သိမ်းစည်းမှု ကဲ့သို့သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် တရားဝင်ပေးဆောင်ရသော ငွေကြေးအရာဖြစ်သည်။

အခွန်နှင့် အခများသည် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေသော်လည်း လူမှုပဋိညာဉ်တွင်မူ အစိုးရ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်း၊ ပေးဆောင်သူတို့ အကြား မတူညီသော အခန်းကဏ္ဍတွင် ရပ်တည်သည်။ ဥပမာ ပေးရလျှင် အခများသည် အစိုးရမှ ပေးသော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများကို ပေးဆောင်ရသူအနေနှင့် ထင်သာမြင်သာစွာ အကျိုးရရှိစေသော အရာဖြစ်သည်။ သို့သော် အခွန်များမှာမူ ၎င်း၏ သဘောသဘာဝအရ ဖြန့်ကျက်ခွဲဝေသုံးစွဲခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ထင်သာမြင်သာရှိမည်မဟုတ်ချေ။ အထူးသဖြင့် ထိုအခွန်မှရရှိသော အစိုးရဝင်ငွေများသည် ပေးဆောင်သူ၏ နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသတွင် ခွဲဝေဖြန့်ကျက်ထားခြင်းမဟုတ် လျှင် ပို၍ပင် ထင်သာမြင်သာမှု နည်းနိုင်သည်။

အစိုးရနှင့် ပြည်သူ့အကြား ယင်းကဲ့သို့ အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်ခြင်း၏ အခြေခံအဖြစ် လူမှုအသိုက်အဝန်းများကို အတူတကွ ပေါင်းစည်းစေသော ရိုးရာ၊ ဓလေ့နှင့် ထုံးတမ်းစဉ်အလာများကို သတ်မှတ်ပေးသည့် ရေပြင်ညီ ဆက်ဆံရေး သို့မဟုတ် 'လူမှုကတိကဝတ်' ရှိနေပါသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ လူများလက်ခံထားသည့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ရပ်ရွာဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်မှု ဖြစ်စဉ်များ၊ ရပ်ရွာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်မှု တစ်ခုတွင်ရှိရမည့် စရိုက်လက္ခဏာများကဲ့သို့ နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝအပေါ် လွှမ်းမိုးမှုရှိသည့် အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် တရားဝင်ပြဌာန်းထားခြင်း မရှိသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတို့လည်း ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

"ထိခိုက်လွယ်သော အခြေအနေများတွင် အစိုးရနှင့် ပြည်သူ့အကြား 'ဒေါင်လိုက်' ဆက်ဆံရေး အသွင်ပြောင်းမှုအပေါ်တွင် လူမှုအသိုက်အဝန်း တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား 'ရေပြင်ညီ' ဆက်ဆံရေး သည် အရေးကြီးသော လွှမ်းမိုးမှုရှိသည်။ ထိုတွင် လူမှုပဋိညာဉ် ကို မည်သို့ ပုံဖော်မည်နှင့် မည်သည့်သဘောမျိုးဖြင့် အောင်မြင်စွာ ပုံသွင်းဖော်ဆောင်မည်မှာလည်း အရေးကြီးလှသည်။ ထပ်မံ၍ ယင်းအခြေအနေများတွင်ပင် အမျိုးမျိုးသော တိုင်းရင်းသား၊ လူမျိုး၊ ဘာသာတရား၊ မျိုးနွယ်စု၊ အတွေးအမြင်အုပ်စုများ အတွက် လူမှုကတိကဝတ် သို့မဟုတ် အခြားသော ပေါင်းစည်းမှု တစ်မျိုးမျိုးကို အသက်သွင်းခြင်းသည် အတူတကွ ရှေ့ဆက်နိုင်ရန် မဖြစ်မနေလိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ အထူးသဖြင့် အင်စတီကျူးရှင်းများက တူညီမျှတစွာ စည်းဘောင်များနှင့် ကတိများကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှုမရှိသော အချိန်တွင် လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွင်း စုံညီစွာ သဘောတူညီ ထားသောအခြေခံ နိယာမနှင့် စံတန်ဖိုးများ ရှိနေလျှင် လူမှုပဋိညာဉ်ကို ပုံသွင်းဖော်ဆောင်ရန် ပိုမို လွယ်ကူလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ စုံညီစွာ သဘောတူညီထားသော အခြေခံနိယာမ နှင့် စံတန်ဖိုးများ ဆိုသည်မှာ ဥပမာအားဖြင့် မည်သူသည် နိုင်ငံသား ဖြစ်သင့်သည်၊ တရားဝင်အစိုးရ ဖြစ်ရန် မည်သည်က အကျိုးဝင်သည်၊ (သို့မဟုတ်) မြောက်များစွာသော တိုင်းရင်းသား၊ ဘာသာတရားနှင့် လူမျိုးစုံတို့ကို မည်သို့ထည့်သွင်းစဉ်းစားမည် စသည့် အချက်များ ပါဝင်သည်။"^{၁၃}

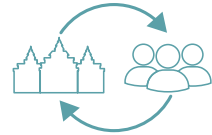
လူမှုပဋိညာဉ် အားနည်းသော နိုင်ငံများရှိ နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား ဆက်ဆံရေး အားနည်းနေမှုကို 'ထိခိုက်လွယ်သော' အခြေအနေဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် အစိုးရသည် နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်အပေါ် တာဝန်ခံခြင်းနှင့် တုံ့ပြန် ဖြည့်ဆည်းခြင်း အကန့်အသတ် ရှိနေပြီး၊ ပုံမှန်ဥပဒေများ၊ စံနှုန်းများ နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများတို့သည်လည်း နိုင်ငံသားများ၏ မျှော်မှန်းချက်များကို ထင်ဟပ်နိုင်ခြင်း မရှိကြပါ။ နိုင်ငံတစ်ခုလုံး တသားတည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာရန် နှင့် လူမှုပေါင်းစည်းရန် အင်စတီကျူးရှင်းများမှလည်း မစွမ်းဆောင်နိုင်သည့် အခြေအနေမျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း လူမှုပဋိညာဉ် အားကောင်းသော နိုင်ငံများ၌ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်များကို တာဝန်ယူမှု ရှိပြီး တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းနိုင်သည့် တည်ငြိမ်သော အစိုးရများ ရှိနေပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် ပိုမို၍ တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းမှုရှိရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပြည်သူ့အရင်းအမြစ်များကို အကျိုးရှိစွာ ခွဲဝေ လာနိုင်ပြီး လူထု၏ လိုအပ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီသော၊ အခြေခံ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးသော၊ မျှတသော နည်းလမ်းများဖြင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုကို စီမံပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

လူမှုပဋိညာဉ်သည် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ဘတ်ဂျက် စီမံတည်ဆောက်နိုင်ရေး အတွက် အရေးကြီးသော အုတ်မြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံသား နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များ၏ အခွန်ပေးဆောင်လိုစိတ်၊ အစိုးရထံမှ ၎င်းတို့မျှော်မှန်းသည့် ဝန်ဆောင်မှု အမျိုးအစားများ၊ ၎င်းတို့၏ သရုပ်လက္ခဏာ အဖြစ်မှတ်ယူသည့် ဘာသာရေး၊ လူမျိုးနှင့် ရပ်ရွာအပြင် အခြားသို့ ပြည်သူ့ရန်ပုံငွေများ ခွဲဝေပါက လက်ခံနိုင်ခြင်း ရှိမရှိ စသည့်တို့ အပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင် ပါသည်။ အစိုးရဖက်မှ ပြန်ကြည့်ပါက လျော့ရဲသော လူမှုပဋိညာဉ်သည် နိုင်ငံတစ်ခုလုံးအကျိုးရှိရန်ထက် ပုဂ္ဂလိကအကျိုးအတွက် အများ ပြည်သူပိုင်အရင်းအမြစ်များကို ခွဲဝေခြင်းနှင့် ဥပဒေများချက်မှတ်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် လွယ်ကူစေသော အကြောင်း အရင်းတစ်ခု အဖြစ်ရပ်တည်သည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်သူ့ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝများကို တိုက်ရိုက်လွှမ်းမိုးနိုင် သလို လူမှုပဋိညာဉ် ကိုလည်း တိုက်ရိုက် လွှမ်းမိုးပုံဖော်နိုင်ပါသည်။ ပြည်သူ့ရန်ပုံငွေများအား အသုံးပြုရာ၌ တရားမျှတ သည့်ဟု လူထုမှ သဘောထားခြင်း၊ ပြည်သူ့အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအား နိုင်ငံသားများမှ အလွယ်တကူ ရရှိနိုင်ခြင်း၊ နိုင်ငံသားများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား အခွန်စည်းကြပ်ခြင်းဖြင့် တိုက်ရိုက်အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိစေခြင်းနှင့် အခွန်ဆောင်ရန်အတွက် မက်လုံးပေးခြင်း၊ အခွန်ဆောင်သူများ၏ အမှုအကျင့်များအား လွှမ်းမိုးခြင်းဖြင့် လက်တွေ့တွင် ပုံဖော်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အနစ်ချုပ်ရလျှင် တိုင်းပြည်တစ်ခု ကြွယ်ဝချမ်းသာရန် အစိုးရ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း နှင့် နိုင်ငံသားများအားလုံး အပြန်အလှန် မှီခိုခြင်းရှိပြီး သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍ အသီးသီးမှ ပါဝင်နိုင်စေမည့် တရားမျှတသော၊ ထိရောက်သော ဘဏ္ဍာရေးစနစ်တစ်ခု ဖော်ဆောင်ရေးပင် ဖြစ်ပါသည်။

ရှင်းလင်းချက် (၃)

အခွန်ကောက်ခံခြင်း၊ နိုင်ငံတည်ဆောက်ခြင်းနှင့် 'Governance Dividend' ^{၁၄}

အစိုးရနှင့် နိုင်ငံသားများ၏ ဆက်ဆံရေး အရည်အသွေးနှင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေးအကြား ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု ရှိသည်ဟု သုတေသနစာတမ်း များစွာက ဆိုကြပါသည်။ အစိုးရများ အနေဖြင့် အရင်းအမြစ်များနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ အတွက် နိုင်ငံသားများအပေါ် မှီခိုရသည်မှာ သဘာဝကျပြီး ထိုမှသာ နိုင်ငံသားနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း မြင့်သည့် ဆက်ဆံရေး ထွက်ပေါ်လာမည် ဖြစ်သည်။ အခွန်ဝင်ငွေ ရရှိခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ စီးပွားရေး ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုအပေါ် အစိုးရမှ မှီခိုနေသောအခါ နိုင်ငံတော်သည် အခွန်ဆောင်သူများ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးချမ်းသာမှု မြှင့်တင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းမျိုးဖြင့် အာဏာကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များကို အသုံးချခြင်းတို့ ပိုမိုလျာဉ်း ယင်းမှတစ်ဆင့် လူမှုပဋိညာဉ် ပိုမိုအားကောင်းလာမည် ဖြစ်သည်။ (Moore 2004 တွင်ရှု)

ယင်းအချက်ကြောင့် နိုင်ငံသားများ၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာခြင်း မှ ရရှိသည့် အခွန်ဝင်ငွေအပေါ် မှီခိုမှုနည်းသော အစိုးရများသည် 'သယံဇာတ' စီးပွားရေး စနစ်အပေါ် ပိုမို တိမ်းညွတ်ကြပြီး နိုင်ငံ၏ လက်တစ်ဆုပ်စာ လူတစ်စု အတွက်သာ လုပ်ဆောင်သည့် တာဝန်ယူမှု ကင်းမဲ့သော နိုင်ငံရေး အင်စတီကျူးရှင်းများလည်း ထွက်ပေါ်လာပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အစိုးရ ဝန်ထမ်းစွမ်းရည် အားနည်းခြင်း နှင့် အခွန်အုပ်ချုပ်မှု မထိရောက်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သလို နိုင်ငံသားများ အပေါ် အစိုးရ၏ ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းတွင်လည်း အကန့်အသတ်များ ရှိလာနိုင်ပါသည်။ တစ်ဖက်တွင်လည်း နိုင်ငံသားများစွာ၏ အခွန်ဘဏ္ဍာအပေါ် မှီခိုနေရသော အစိုးရများကသာ နိုင်ငံသားအားလုံးအပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အကျိုးအမြတ်မျှဝေမည့် 'အားလုံးအကျိုးဝင်' အင်စတီကျူးရှင်း ထွက်ပေါ်စေရန် လုပ်ဆောင်မည် ဖြစ်သည်။ အချုပ်ဆိုရပါက ပိုမို၍ တာဝန်ယူမှု ရှိသော အစိုးရ၊ ထိရောက်သော အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေး နှင့် နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်ကို တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းနိုင်သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ ရှိမှသာ အားကောင်းသော လူမှုပဋိညာဉ် ထွက်ပေါ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ (Acemoglu, D နှင့် Robinson, J.A. 2012 တွင်ရှု)

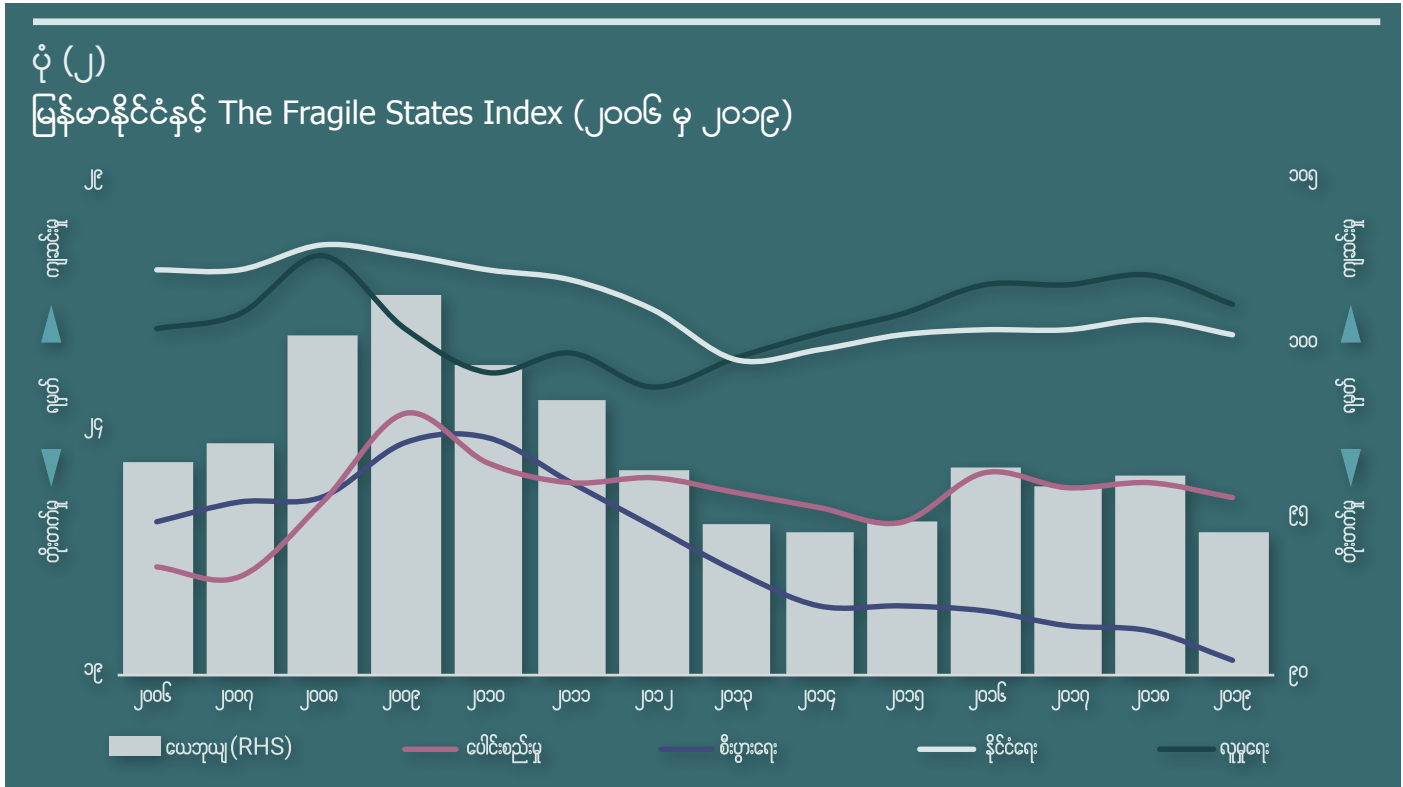
အထက်ပါ သဘောတရားမှာ ဆက်လက် ဆွေးနွေးငြင်းခုံ ရမည့် အကြောင်းအရာတစ်ရပ် ဖြစ်သလို အစိုးရတစ်ရပ်နှင့် ယင်းနိုင်ငံသားများအကြား ဆက်ဆံရေးမှာ နောက်ခံအကြောင်းအရာပေါ်တွင် များစွာ မူတည်နေသော်လည်း ယင်းအချက်အား ပိုမိုသည့် အထောက်အထားများလည်း ရှိနေပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် နိုင်ငံတစ်ခု၏ အခွန်ဝင်ငွေ အပေါ်မှီခိုမှု နှင့် ဒီမိုကရေစီ နည်းကျ တာဝန်ယူမှု အကြား အပေါင်းလက္ခဏာ ဆန်သော ဆက်စပ်မှု ရှိကြောင်း နိုင်ငံများစွာကို နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်သည့် စာတမ်း တွေ့ရှိချက်များအရ သိရပါသည် (Prichard et al, 2014 တွင်ရှု)။ ထို့နည်းတူ ဘီနင် (Piccolino 2015)၊ တရုတ် (Zhaung, Y. နှင့် Zhang, G., 2016) နှင့် ပိုလန် (Easter 2002) တို့အပါအဝင် နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီကို သုံးသပ်လေ့လာ ထားသော စာတမ်းများ တွင်လည်း ယင်းသဘောတရားကို ပိုမိုထောက်ခံသည့် အချက်များကို တွေ့ရပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လူမှုပဋိညာဉ်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသတွင်းနိုင်ငံများအနက် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရလဒ်အားလုံးတို့တွင် အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်နေသောကြောင့်^{၁၅} ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ဦးစားပေးကဏ္ဍများ ရွေးချယ်စဉ်းစား ရာတွင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာ အခန်း ကဏ္ဍကို ထိပ်ဆုံးမှ ထည့်သွင်းမိမည် မဟုတ်ပါ။ သို့တိုင်အောင် အစိုးရအနေဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုရရှိရေး အတွက် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံဆိုင်ရာ ပြည်သူ့အသုံးစရိတ်များကို တိုးမြှင့်ရန် လိုအပ်နေသလို ဘဏ္ဍာဝင်ငွေ ပိုမိုရှာဖွေနိုင်ရန်လည်း လိုအပ်လာပါသည်။^{၁၆} ကာလကြာရှည်စွာ အာဏာရှင်များ ကြီးစိုးခဲ့သည့် သမိုင်းကြောင်း၊ တအံ့ခွေးနွေး တိုင်းရင်းသား တင်းမာမှုများ၊ အရင်းအမြစ် နည်းပါးပြီး အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများရှိသည့် အခွန် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဒေသတွင်း GDP အချိုး အနိမ့်ဆုံး နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်နေခြင်း^{၁၇} စသည့်တို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာဝင်ငွေ ပိုမို ရှာဖွေနိုင်ရန်ဟူသော စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်ကျော်လွှားရန်မှာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများချမှတ်ခြင်း တစ်ပြိုင်နက် လူမှုပဋိညာဉ်ကို တည်ဆောက်ရန်မှာလည်း အရေးကြီးသည်။^{၁၈}

လက်တွေ့ရှုထောင့်မှသုံးသပ်ရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု စနစ်ကို ကြာမြင့်စွာ အသုံးပြုခဲ့ခြင်း၊ အစိုးရ ရန်ပုံငွေ^{၁၉}နှင့် တပ်မတော် အင်စတီကျူးရှင်းများအတွက် အခွန်မဟုတ်သည့် ဘဏ္ဍာရငွေများ အပေါ် အလွန်အကျွံ မှီခိုနေခဲ့ခြင်း^{၂၀} တို့ကြောင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းနှင့် အခွန်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး တို့သည် အထက်ဖော်ပြပါ လိုအပ်ချက်များကို မြန်ဆန်စွာ တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ ထို့နည်းတူ ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာအောင် စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခြင်း၊ ၁၉၈၇ ငွေကြေးဖျက်သိမ်းမှု^{၂၁} ကဲ့သို့ အစိုးရကိုယ်တိုင် လုပ်ဆောင်သည့် မတရားမှုများ၊ ၁၉၈၈ ၌ ဒီမိုကရေစီ တောင်းဆိုသူများအား အကြမ်းဖက် နှိမ်နင်းခြင်းနှင့် ၂၀၀၇ 'ရွှေဝါရောင် တော်လှန်ရေး' ကို ရက်စက်စွာ တုံ့ပြန်ခြင်း စသည့် ဖြစ်ရပ်များကြောင့် အစိုးရ၏ တရားဝင်ဖြစ်မှုကို ပြန်လည်၍ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သည်။

ယင်းဖြစ်ရပ်များသည် သမိုင်းကြောင်းအရ တန်ဖိုးရှိခြင်းမျှသာ မဟုတ်ပါ။ မကြာသေးခင်က စီးပွားရေး နှင့် နိုင်ငံရေး ပြုပြင် ပြောင်းလဲမှုများ စတင်ခဲ့ရာမှ ယခုချိန်ထိ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူမှုပဋိညာဉ် အခြေအနေသည် ရေပြင်ညီ အခြေအနေ တွင်ရော ဒေါင်လိုက် အခြေအနေတွင်ပါ တိုးတက်ကောင်းမွန်ရန် အကန့်အသတ်များစွာ ရှိနေပါသေးသည်။ ဥပမာ အနေဖြင့် ပုံ (၂) 'ထိခိုက်လွယ် နိုင်ငံများ အညွှန်းကိန်း' ကို ကြည့်ပါက နိုင်ငံတစ်ခု ထိခိုက်လွယ်မှု၏ အဓိက အခြေ အနေများကို ဖော်ပြထားပြီး မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေးတွင် တိုးတက်ကောင်းမွန် လာသည့်တိုင်အောင် နိုင်ငံ၏

တရားဝင်မှု (နိုင်ငံရေး)၊ လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း (ပေါင်းစည်းမှု) နှင့် လူမှုဖိအားများ (လူမှုရေး) တို့တွင် ကျဆင်းနေလျက် ရှိပါသည်။^{၂၂}

ရှုပ်ထွေးသည့် အရေအတွက်ဆိုင်ရာ ခန့်မှန်းချက်များကို အနက်ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက် သတိထားရမည် ဖြစ်သော်လည်း မကြာသေးခင်က PACE အဖွဲ့မှ ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များတွင်လည်း အထက်ပါ ပုံစံအတိုင်း တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ- ၂၀၁၆ နှင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်များအတွင်း သမ္မတ၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင် အပါအဝင် အဓိကျသည့် အစိုးရ အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် ပြည်သူ့ ကိုယ်စားလှယ်များအပေါ် ပြည်သူ့လူထု၏ ယုံကြည်မှု ကျဆင်းသွားကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့နည်းတူ PACE ၏ ၂၀၁၉ စစ်တမ်း၌ နိုင်ငံရေးကို စိတ်ဝင်စားမှု ၃၄ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ကျဆင်းသွားပြီး ၂၀၁၅ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း အနိမ့်ဆုံးနှုန်း ဖြစ်နေကာ လူထု၏ ယုံကြည်မှု ကျဆင်းခြင်း နှင့် NLD ပါတီ အပေါ် မျှော်လင့်ချက်များ မပြည့်မီခြင်း စသည့် အကြောင်းရင်းများ ပေါင်းစပ် သွားခြင်းကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ NLD ပါတီ ရွေးကောက်ပွဲ အနိုင်ရရှိပြီး နောက်ပိုင်း ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ၂၀၁၆ စစ်တမ်းအရ နိုင်ငံရေး စိတ်ဝင်စားသူ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်း ရှိနေရာမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် သိသိသာသာ လျော့နည်းသွားခြင်း ဖြစ်သည်။

'တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှု' နှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် တာဝန်ရှိသည့် အဓိက အင်စတီကျူးရှင်း များအပေါ် ယုံကြည်မှု မှာလည်း ကျဆင်းသွားသည့် ပုံသဏ္ဍာန် ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ - PACE ၏ မကြာသေးခင်က စစ်တမ်းအရ ရဲတပ်ဖွဲ့ အပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်မှု သိသိသာသာ ကျဆင်းနေသည်ကို တွေ့ရပြီး မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်သူများအနက် တရားရုံးများကို 'ယုံကြည်သည်' ဟု ဖြေဆိုသူထက် 'မယုံကြည်ပါ' ဟု ဖြေဆိုသူ ပိုမို များပြားနေပါသည်။^{၂၃} ဒေသတွင်း နိုင်ငံများ ပါဝင်သည့် စစ်တမ်း တွင်လည်း ယင်းအတိုင်း တွေ့နေရပြီး ၂၀၁၅ အာရှ ဘာရိုမီတာ စစ်တမ်း အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသတွင်း အခြား နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားရုံးနှင့် စစ်တပ်အပေါ် ယုံကြည်မှု နည်းပါးနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

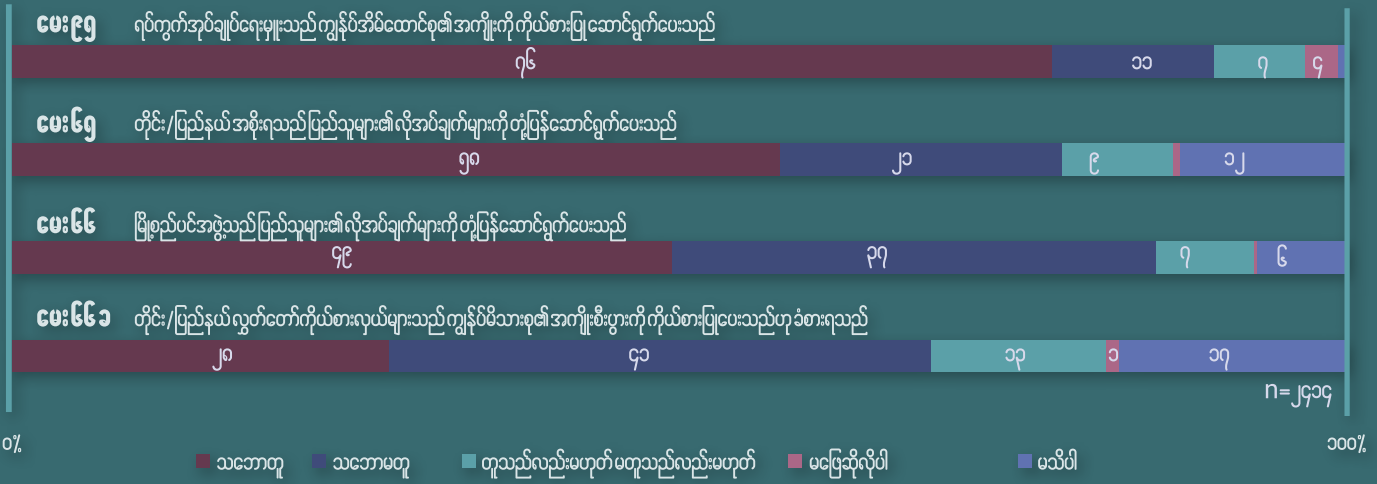
လူမှုပဋိညာဉ် ရှုထောင့်အရ ကြည့်မည်ဆိုပါက အထက်ပါ ယုံကြည်မှု လျော့ကျခြင်းများကြောင့် အခွန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ ဘတ်ဂျက် လျာထားမှု နှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တာဝန်ခံယူမှု တို့အပေါ် လက်တွေ့ကျသော သက်ရောက်ခြင်းများ ရှိနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ - အဂတိလိုက်စားမှု အပေါ်ထင်မြင်မှုများ၊ အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှု၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများ အပေါ် လူထု၏ ကျေနပ်မှု၊ ဒီမိုကရေစီ စနစ်အပေါ် လူထု၏ စိတ်ကျေနပ်မှုတို့နှင့် အခွန်ပေးဆောင်ခြင်း အပေါ် လူထု၏ သဘောထားအမြင် သည် အပေါင်းလက္ခဏာ အားဖြင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိကြောင်း အထောက်အထားများ တွေ့ရပါသည်။^{၂၄} အကျိုးဆက် အနေဖြင့် အခွန် လိုက်နာမှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဒေါက်တာ လူမှုပဋိညာဉ် (အထက်-အောက် လူမှုပဋိညာဉ်ရှိမှု) ကျဆင်းခြင်းက အတားအဆီး တစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း တွေ့ရှိချက်များအရ လူမှုပဋိညာဉ်များ၏ အရည်အသွေး နှင့် သဘောသဘာဝ သည် အစိုးရအဆင့်များအန့် ကွဲပြားခြားနားမှု ရှိနေပါသည် (ပုံ -၃)။ မြို့ပြနေထိုင်သူ အများစုက ဒေသခံ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် များသည် ၎င်းတို့၏ အိမ်ထောင် မိသားစုအား ကိုယ်စားပြုသည်ဟု ခံစားရခြင်း မရှိပါ။^{၂၅} သို့သော်လည်း ပြည်နယ်/တိုင်း ဒေသကြီး အစိုးရများက ၎င်းတို့၏ လိုအပ် ချက်များအား တုံ့ပြန် ဖြည့်ဆည်းသည်ဟု ခံစားရသူမှာ ထိုသို့ ခံစားရခြင်း မရှိသူထက် သုံးဆ ပိုမိုများပြားပါသည်။^{၂၆} ထို့ပြင် ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူး များသည် ၎င်းတို့ အိမ်ထောင်မိသားစုအား ကိုယ်စားပြုသည် ဟု ဖြေဆိုသူ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် ရှိပါသည်။

ပုံ (၃)

အစိုးရ တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းမှုနှင့် ကိုယ်စားပြုမှု

ဒေသဆိုင်ရာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ ရလဒ်များသည် အလွန်ကောင်းမွန် နေသည်မှာ အံ့အားသင့်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော်လည်း ရပ်ကွက် မြန်မာ့အုပ်ချုပ်ရေး စနစ်အတွင်းအုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ ကာလကြာရှည်စွာ ရှိနေခဲ့မှု၊ ၎င်းတို့အား ရပ်ရွာမှ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်ရမှုနှင့် နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝ အပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ပြဿနာရပ်များကို ၎င်းတို့က ဖြေရှင်းရမှု စသည်တို့ကို နားလည်ထားပါက အံ့အားသင့်စရာ မဟုတ်တော့ပါ။^{၂၇}

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များက ပျမ်းမျှအားဖြင့် လူဦးရေ ၆၀၀၀၀ ခန့်ကို ကိုယ်စားပြုရကာ^{၂၈} ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ ကိုယ်စားပြုရသော ပျမ်းမျှ လူဦးရေထက် ၁၂ ဆ ပိုမို များပြားပါသည်။^{၂၉} ဘတ်ဂျက် အရင်းအမြစ် အကန့်အသတ် ရှိမှု၊ နိုင်ငံတော်၏ စွမ်းဆောင်ရည် အားနည်းမှု^{၃၀} နှင့် ဒီမိုကရက်တစ် အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အတွေ့အကြုံ နုနယ်မှုတို့ကို ပေါင်းစပ် လိုက်သောအခါ ဒီမိုကရက်တစ် အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် နိုင်ငံသားများအကြား လက်တွေ့ကျကျ ချိတ်ဆက်နိုင်ရန် ခက်ခဲနေပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်များကို နိုင်ငံသားများစွာက နားလည် သဘောပေါက်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။

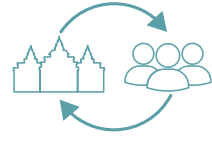
မကြာသေးခင်က PACE ၏ စစ်တမ်းတွင်လည်း ယင်းအချက်ကို ပံ့ပိုးသည့် အချက်များအား တွေ့ရှိရပြီး ဖြေဆိုသူ အများစုက ၎င်းတို့၏ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များအား သေချာစွာ သိရှိနေခြင်း မရှိပါ။ လွှတ်တော်၌ ဥပဒေ အဆိုပြုခြင်း၊ မဲဆန္ဒနယ်များသို့ ပုံမှန်လည်ပတ်ကာ မဲဆန္ဒရှင်များဖြင့် တွေ့ဆုံခြင်း၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းများ အတွက် လှုံ့ဆော်ညှိနှိုင်းခြင်း ကဲ့သို့ အရေးကြီးတာဝန်များ ထမ်းဆောင်ရာ၌ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ဖြေဆိုသူ အများစုက အကဲဖြတ်နိုင်ခြင်း မရှိပါ။ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များ အနေဖြင့် နိုင်ငံသားများကို မည်ကဲ့သို့ ကူညီနိုင်မည်နည်းဟု မေးမြန်းသော အခါတွင်လည်း ရပ်ရွာ ကိစ္စရပ်များအား နားလည် သဘောပေါက်ခြင်း သည် အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သည်ဟု စစ်တမ်းတွင် ပါဝင်သူ ထက်ဝက်နီးပါးက ဖြေဆို ခဲ့ကြသည်။ ယင်းကိုကြည့်၍ ရပ်ရွာအရေးသည် နိုင်ငံသားများ၏ အမြင်တွင် မည်မျှအရေးပါသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။^{၃၁} ၎င်းတို့အမြင်တွင် ဒေသဆိုင်ရာ အခြေပြု ဖြစ်သော ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ် များသည်လည်း ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက စွမ်းဆောင်ရည် ပိုမိုထူးခြားနေခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။^{၃၂}

ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေး မှူးများသည်အိမ်ထောင်စု၏ အကျိုးကိုကိုယ်စားပြု ဆောင်ရွက်ပေးသည်ဟု ၈၀% ကျော်က ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်

ရှင်းလင်းချက် (၄)

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းဖြင့် နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်တို့ကို ပိုမိုနီးကပ်စေခြင်း

ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ စတင်စဉ် ကတည်းကပင် ပြည်နယ် နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်သို့ ဘဏ္ဍာရေး နှင့် နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ အာဏာများ ပိုမိုခွဲဝေခြင်း ကဲ့သို့ ကြိုးပမ်းမှုများ လုပ်ဆောင် ခဲ့ပါသည်။ ယင်းကြိုးပမ်းမှု များတွင် ကိုယ်ပိုင်ဘတ်ဂျက်နှင့် ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့် လွှတ်တော်များ ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး ရန်ပုံငွေ ပိုမိုခွဲဝေခြင်း၊ စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း ဖြစ်စဉ်တွင် 'အောက်ခြေမှ အထက်သို့ စီမံကိန်းရေးဆွဲတင်ပြခြင်း' ရှိလာစေရန် ကော်မတီများ တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းခြင်း တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ယင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များ၏ အောင်မြင်မှုရလဒ်များမှာ ရရှိခဲ့ပြီး ယင်းတို့မှာ နိုင်ငံသားများ နှင့် နိုင်ငံတော်အကြား ပေါင်းကူးပေး နိုင်မည့် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းများအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်း ခံရပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းသည် အစိုးရများ ဒေသ ရပ်ရွာများ၏ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာကို ပိုမို ထင်ဟပ်နိုင်စေခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏ တရားဝင်ဖြစ်မှု ပိုမို အားကောင်းလာစေမည့် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်း ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့နည်းတူ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာများနှင့် ၎င်းတို့လွှမ်းမိုးထားသည့် ပြည်သူများအကြား ကွာဝေးမှုကို လျှော့ချခြင်းအားဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းများသည် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တာဝန်ခံမှု ပိုမို ရှိလာမည်ဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ ဘဏ္ဍာငွေများကိုလည်း အကျိုးရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်းမှာ ရောဂါအားလုံးအား ပျောက်ကင်းစေနိုင်သည့် ဆေးဝါးတစ်ခုတော့ မဟုတ်ပါ။ အစိုးရအား ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်းများ နှင့် ပိုမို၍ အစပ်အဟပ် တည်စေခြင်းမှာ အကျိုးကျေးဇူး များစွာရှိသလို အန္တရာယ် များလည်း ရှိပါသည်။ ရပ်ရွာ အထက်တန်းလွှာများမှ ဆုံးဖြတ်ချက်ခွင့် အာဏာကို ဆုပ်ကိုင်ထားခြင်း၊ ဒေသကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့် အာဏာက ဗဟို၏ ညှိနှိုင်းပူးပေါင်းမှုကို ချိန်ညှိစေခြင်း နှင့် အကျိုးစီးပွား အချိုးအစား လျှော့ကျနိုင်ခြင်း စသည့် အန္တရာယ်များ ရှိပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် လေလွင့်ဆုံးရှုံးမှုများ နည်းနိုင်သမျှ နည်းစေရန် အစိုးရအဆင့် အသီးသီးအကြား ရှင်းလင်းသော တာဝန်ခွဲဝေမှု၊ ဒေသဆိုင်ရာ ဗျူဟာရေးစီ စွမ်းရည်၊ ဒေသဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက်ထိန်းကျောင်းခြင်းနှင့် ရပ်ရွာထည့်ဝင်မှုကို အသုံးပြုနိုင်မည့် ယန္တရား စသည်တို့ လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အရေးကြီးသော နယ်ပယ်တစ်ခုကို အထက်ပါ ရလဒ်များက ညွှန်းဆိုလျက် ရှိနေပါသည်။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများသို့ နိုင်ငံရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ပေးခြင်းက နိုင်ငံသားများအပေါ် ကောင်းမွန်သော သက်ရောက်မှုများ ရှိမရှိ ဆိုသည်မှာ ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အဖွဲ့အစည်းများ၏ မဲဆန္ဒနယ်အပေါ် ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု၊ နိုင်ငံသားများ၏ လိုအပ်ချက်အပေါ် တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းနိုင်မှုနှင့် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းကိုလည်း နိုင်ငံသားများက သိရှိနေခြင်းတို့အပေါ် အလွန် မူတည်နေပါသည်။ လက်တွေ့အားဖြင့်လည်း ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ် အလုံအလောက် ရှိရုံသာမက ထိုအရင်းအမြစ်များကို ပွင့်လင်းမြင်သာစွာနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ တာဝန်ခံယူမှုရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်စွမ်း ရှိရမည် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်များအပေါ် လွှမ်းမိုးနိုင်ရန်နှင့် အစိုးရဖြင့် အဓိပ္ပာယ် ပြည့်ဝစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံ နိုင်ခွင့်ကိုလည်း ပြည်သူများအား ပေးအပ်ရမည်။

ဒေသတွင်း နိုင်ငံများနှင့်ဖြစ်စေ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းဖြစ်စေ နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် ဘတ်ဂျက် လုပ်ငန်းစဉ်တွင်း လူထု ပူးပေါင်းပါဝင်မှု အခြေအနေတို့သည် ရမှတ် ကောင်းများ မရရှိသေးပါ။^{၃၇} ပြည်သူများ အနေဖြင့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ရန် သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ အရင်းအမြစ်များအား အသုံးပြုနေခြင်းကို လွှမ်းမိုးနိုင်ရန် အကန့်အသတ်များ ရှိနေပါသေးသည်။ ပြည်သူ့ ရန်ပုံငွေ အရင်းအမြစ်များအား အလွဲသုံးစား လုပ်နေသည်ဟု ပြည်သူများက မှတ်ယူပြီး အခွန်လိုက်နာမှု အားနည်းနေခြင်းကို ဖြေရှင်းရာတွင် အထက်ပါ အချက်က အဓိက အတားအဆီး ဖြစ်နေပါသည်။^{၃၈}

ပြည်သူ့ အရင်းအမြစ်များအား ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အကျိုးအမြတ်အတွက် အသုံးပြုခြင်းဟု ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသည့် အကတိလိုက်စားမှု ပြဿနာကြောင့် နိုင်ငံသားများအပေါ် ကုန်ကျစရိတ် ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုးများ ဖြစ်စေသလို အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှုနှင့် အစိုးရ၏ တရားဝင်ဖြစ်မှုကိုလည်း

ပြည်သူများအနေဖြင့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်ရန် သို့မဟုတ် ပြည်သူ့ အရင်းအမြစ်များအား အသုံးပြုနေခြင်းကို လွှမ်းမိုးနိုင်ရန် အကန့်အသတ်များ ရှိနေပါသေးသည်။

ပုံ (၄)

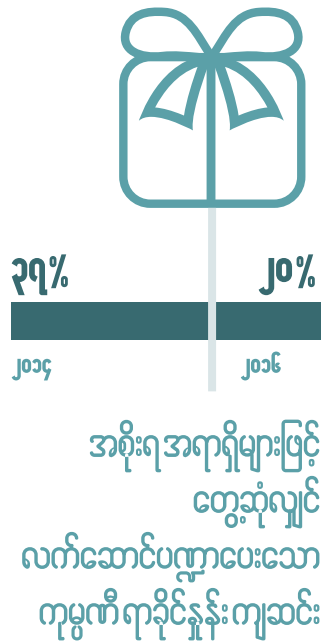
လွန်ခဲ့သော သုံးလအတွင်း လာဘ်ပေးခဲ့ခြင်းနှင့် လာဘ်ပေးလက်ယူမှုသည် ပုံမှန်ဖြစ်လေ့ရှိသည်ဟု ယူဆခြင်း

အားပျော့ချိနဲ့ စေပါသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုသည် ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း၏ အသားပေး အကြောင်းအရာ မဟုတ်ပါ။ သို့သော်လည်း အဂတိလိုက်စားမှု ပြဿနာမှာ နိုင်ငံအတွင်း၌ တွေ့ရဟု လက်ခံသည့်^{၇၅} အပြင် Transparency International ၏ အဂတိလိုက်စားမှု ဆိုင်ရာ အညွှန်းကိန်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ် ၏ Enterprise Survey တို့က နိုင်ငံအတွင်းစိုးရိမ်ပူပန်ဖွယ်ရာ ကိစ္စရပ်အဖြစ် ညွှန်းပါသည်။^{၇၆} ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင်လည်း ယင်းနည်းတူ တွေ့နိုင်ပါသည်။ စစ်တမ်းပါဝင်သူ ထက်ဝက်ခန့်က ၎င်းတို့မြို့၌ အဂတိလိုက်စားမှုကို တွေ့ရသည်ဟု ဖြေဆိုပြီး ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ပြီးခဲ့သော သုံးလအတွင်း လာဘ်ပေးခဲ့ရသည် ဟု ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။^{၇၇} မကြာသေးမီက လာဘ်ပေးခြင်း လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်ဟု ဖြေဆိုသူများအတွင်း လာဘ်ပေးလက်ယူမှုသည် ပုံမှန်ဖြစ်လေ့ရှိသည့် ကိစ္စဖြစ် သည်ဟု မှတ်ယူကြသော်လည်း မကြာသေးမီက လာဘ်ပေးခြင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းမရှိဟု ဖြေဆိုသူများ အတွင်း၌လည်း လာဘ်ပေးလက်ယူမှုသည် ပုံမှန်ဖြစ်လေ့ရှိသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်ဟု ဖြေဆိုနိုင်ချေ ပိုမိုများသည် (ပုံ -၄)။

အဂတိလိုက်စားမှု၏ သက်ရောက်မှု ကုန်ကျစရိတ်ကို တိုက်ရိုက် ခံရသူများမှာ အိမ်ထောင်စုများ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းများဖြစ်ပြီး အဂတိလိုက်စားမှုကြောင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှု အဟန့်အတား ဖြစ်ခြင်း၊ အရင်းအမြစ်များကို မျှတစွာ မခွဲဝေခြင်း နှင့် ဒီမိုကရက်တစ် အင်စတီကျူးရှင်းများ အားနည်း လာခြင်း စသည့် တိုက်ရိုက်မဟုတ်သော ကုန်ကျစရိတ်များစွာလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။^{၇၈} လူမှုပဋိညာဉ် ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားရုံးများ၊^{၇၉} ဆေးရုံ နှင့် အစိုးရကျောင်းများ^{၈၀} ကဲ့သို့ အဓိက ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးသော အဖွဲ့အစည်းများဖြင့် နိုင်ငံသားများ ဆက်ဆံရာ၌ အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်ပွားလေ့ ရှိသောကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှု များစွာ ဖြစ်ပေါ်နေလျက် ရှိပါသည်။ အကြီးစား အဂတိ လိုက် စားမှု ဖြစ်ရပ်များ နှင့် ပြည်သူ့ ရန်ပုံငွေများကို လွှဲပြောင်းခွဲဝေချထားမှု တို့ ပူးပေါင်းလိုက်သော အခါ^{၈၁} အစိုးရအပေါ် လူထုယုံကြည်မှု ကျဆင်းလာခြင်း နှင့် စေတနာအလျောက် အခွန်ဆောင်လိုစိတ် နည်းပါး လာခြင်း တို့ ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးမှု ခိုင်မာရန်နှင့် အစိုးရအပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်မှု ပြန်လည်ရရှိနိုင်ရန် အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းအပိုင်းတွင် တိုးတက်မှု အချို့ရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ- အစိုးရ အရာရှိများဖြင့် တွေ့ဆုံလျှင် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာပေးသော ကုမ္ပဏီ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်း ၃၇ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ကျဆင်းခဲ့ပါသည်။^{၈၂} ယင်းသို့ကျဆင်းခြင်း အကြောင်းရင်းတွင် ပြည်တွင်း အခွန်ဦးစီး ဌာန၏ အဂတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများလည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင် နိုင်ပါ သည်။^{၈၃} အခက်အခဲ များစွာကို ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ နေရဆဲဖြစ်သည့် NLD အစိုးရအတွက်မူ အဂတိလိုက်စားမှု လျှော့ချခြင်း မှာ ၎င်းတို့၏ အောင်မြင်မှုများထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။^{၈၄}

သို့သော်လည်း အစိုးရ နှင့် နိုင်ငံသားများ အကြား ဆက်ဆံရေး ထိခိုက်လွယ်ဆဲ အနေအထားတွင်သာ ရှိနေသေးသလို ရေပြင်ညီ လူမှုဆက်ဆံရေးမှာလည်း အားနည်းလျက် ရှိနေကာ ၂၀၁၁ မှစတင်၍ ကျဆင်းမှုများ ကြုံတွေ့နေရ ပါသည်။ ယင်းကျဆင်းမှုကို Fragile States Index တွင် အုပ်စုကွဲများနှင့် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်နိုင်မှုကို နိုင်ငံ 'အုပ်စုများ၏ နှစ်နာချက်များ' ဟု ကိုယ်စားပြု မှတ်တမ်းတင်ထားပြီး ဒုက္ခသည်ခိုလှုံသူများနှင့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ရသူများ ၏ အခက်အခဲများကို "ဒုက္ခသည်များနှင့် နိုင်ငံတွင်းရွှေ့ပြောင်းရသူများ" ဟု ကိုယ်စားပြုထားသည်။^{၆၆} အလားတူစွာ PACE မှ လူမှုဆက်ဆံရေး ယုံကြည်မှု၊ ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များနှင့် အရပ်ဖွဲ့လူအဖွဲ့အစည်းအပေါ် ကိုးစားမှုသည် ကျဆင်းနေကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။^{၆၇}

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် PACE ၏ စစ်တမ်းအရ စစ်တပ်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် ယုံကြည်မှုတွင် ပြည်နယ်များသည် တိုင်းဒေသကြီးထက် သိသိသာသာ လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တိုင်းရင်းသား ကွဲပြားမှုများက အဓိက အစိုးရ အင်စတီကျူးရှင်းများဖြင့် ဆက်ဆံရေး၌ သက်ရောက်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ နိုင်ငံတော် အတိုင်ပင်ခံ၊ သမ္မတ၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်၊ ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်၊ နိုင်ငံပိုင် မီဒီယာ နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများ တိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်အပါအဝင် အစိုးရ အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် နိုင်ငံရေး ကိုယ်စားလှယ် များအပေါ် ပြည်နယ်များမှ ဖြေဆိုသူများက တိုင်းဒေသကြီးမှ ဖြေဆိုသူများထက် ယုံကြည်မှု နည်းပါးနေသည် ကို တွေ့ရပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်ပါက ရပ်ကွက်/ကျေးရွာအုပ်စု အုပ်ချုပ်ရေးမှူး၊ မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများ၊ ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင်များ နှင့် အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် ယုံကြည်မှုအဆင့်မှာ ကောင်းမွန်နေပြီး ပြည်နယ်နှင့် တိုင်း ဒေသကြီးများအကြား ကွာခြားမှု မရှိပါ။ ယင်းမှာ ၎င်းတို့သည် ဒေသဖြင့် ပိုမိုနီးကပ်ခြင်းနှင့် ဖြေဆိုသူများ၏ အမှတ်လက္ခဏာကို ထင်ဟပ်စေခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ရှင်းလင်းချက် (၅) မြန်မာနိုင်ငံနှင့် လူမှုပဋိညာဉ်ဆိုင်ရာ ကောက်နုတ်ချက်အချို့

လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရား အကြောင်း ဆွေးနွေးနိုင်မည့် မူဘောင်တစ်ခုအား တင်ပြရာ၌ ယခုစာတမ်းတွင် အိမ်ထောင်စုများ၊ ရပ်ရွာများ နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အကြား ဆက်ဆံရေးအား 'ရေပြင်ညီ' ဟူသော ဝေါဟာရကို အသုံးပြုထားပြီး အစိုးရ နှင့် ပြည်သူလူထု အကြား ဆက်ဆံရေးကိုမူ 'ဒေါင်လိုက်' ရှုထောင့်မှ သုံးနှုန်း တင်ပြထားပါသည်။ ယင်းရှုထောင့်နှစ်ခုကို စာတမ်းတစ်လျှောက် အမြဲတမ်း ခွဲခြမ်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိပါ။ နိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် စေရန် လုပ်ဆောင်နေသည့် အခြေအနေမျိုး၌ ယင်းသဘောတရား၏ အရေးကြီးမှုကိုသာ အဓိက စဉ်းစားရန် ဖြစ်ပြီး တည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးသော နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် အားလုံးဝေမျှ လက်ခံထားသော နိုင်ငံသားစိတ်ဓါတ် နှင့် အလွတ်တန်း အင်စတီကျူးရှင်းများ၏ အရေးပါမှုကိုလည်း အသိအမှတ် ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရား ကို အလေးထား အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးသည့်တိုင်အောင် ယင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ ရင်ဆိုင်နေရသည့် စိန်ခေါ်မှုများစွာအား ဖြေရှင်းနိုင်မည့် တစ်ခုတည်းသော နည်းလမ်းတော့လည်း မဟုတ်ပါ။

နိုင်ငံတည်ထောင်ခြင်း နှင့် နိုင်ငံတွင်း အုပ်စုများအကြား ဆက်ဆံရေး ကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးသော၊ ရှုထောင့်စုံ သုံးသပ်ရန် လိုအပ်သော ရှိရင်းစွဲ ကိစ္စရပ်များ၏ ခက်ခဲမှုကို သတိပြုရန်မှာလည်း အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာ - ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် နှင့် ဘာသာရေး ခေါင်းဆောင် စသည်ဖြင့် နိုင်ငံသား အသီးသီးအား ကိုယ်စားပြုသည့် အုပ်စုဖွဲ့ သရုပ်လက္ခဏာများ အကြား ဆက်သွယ်မှု ရှိနေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသားများသည် နိုင်ငံတော်နှင့် ဆက်ဆံရေး အမျိုးမျိုး ရှိနေနိုင်ပြီး ၎င်းတို့အုပ်စု၏ အခြေအနေပေါ် မူတည်၍ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း၊ အခွန် နှင့် မူဝါဒ တို့၏ တရားမျှတမှု အပေါ် သဘောထားအမြင် အမျိုးမျိုး ရှိနေနိုင်ပါသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် Duncan Green (London School of Economics ပါမောက္ခ နှင့် Oxfam GB ၏ အကြီးတန်း မဟာဗျူဟာ အကြံပေး) မှတ်ချက်ပြုသကဲ့သို့ 'လူမှုပဋိညာဉ်' သဘောတရားအား ဝေါဟာရတစ်ရပ် အဖြစ် ဖော်ပြနိုင်သလို မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံသားများစွာ အတွက်မှာမူ ပြည်ထောင်စု အစိုးရ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရနှင့် မြို့နယ် အုပ်ချုပ်ရေး တို့အပါအဝင် လူမှုပဋိညာဉ် အဆင့်များစွာ၏ အစိတ်အပိုင်း ဖြစ်နေပါမည်။ ယင်းဆက်ဆံရေးများသည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ လှုပ်ရှားနေသည့် ဒေသများကဲ့သို့ အစိုးရဖြင့် အတိုက်အခံဖြစ်နေသော ဒေသများ၌ ပိုမို၍ ရှုပ်ထွေးနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များမှ အခွန်ကောက်ခံပြီး ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး နှင့် အခြားသော ဝန်ဆောင်မှု ပေးနေသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ဖြစ်ပါသည်။

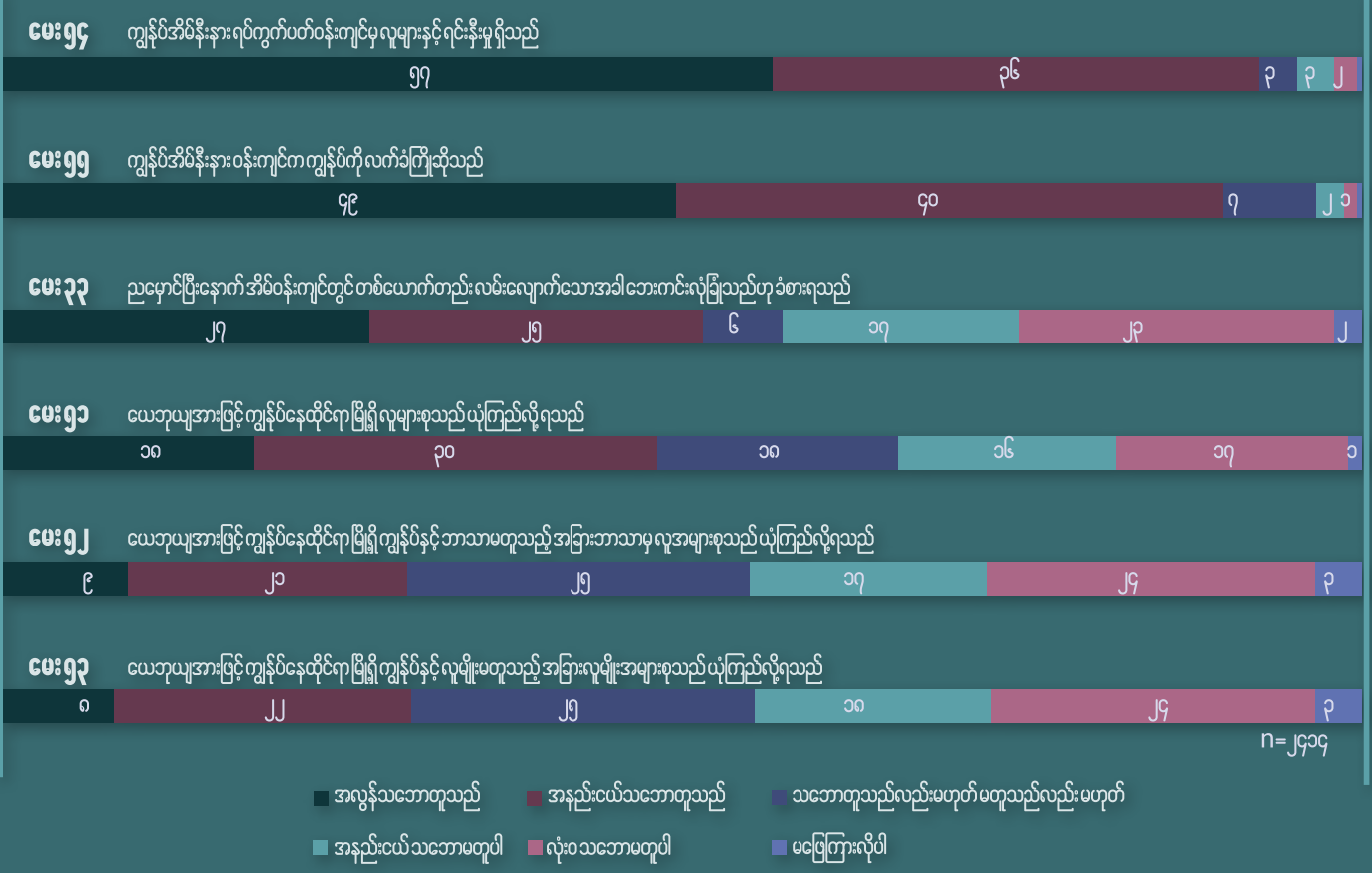
တိုင်းပြည်တစ်ခုတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများအား အတူတကွ စည်းနှောင်ထားနိုင်သော 'လူမှုနှောင်ဖွဲ့မှု' အားနည်းခြင်းက လက်တွေ့ကျပြီး အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများစွာ ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ - လူပုဂ္ဂိုလ် အချင်းချင်းကြား ယုံကြည်မှု နှင့် လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း တို့ကို လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ အကြား ကုန်သွယ် ဆက်ဆံမှု ဖြစ်ပေါ်စေရန် အရေးကြီးသော အရာအဖြစ် ယူဆထားကြ ပါသည်။ လူမှုပေါင်းစည်းခြင်းနှင့် ယုံကြည်ခြင်း ရှိပါက လူမှုအသိုင်းအဝန်းများ အကြား စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆက်ဆံမှု အားကောင်းစေ သောကြောင့် စီးပွားရေး အခွင့်အလမ်းများပင် တိုးချဲ့နိုင်မည် ဖြစ်သည်။^{၄၀} ဘုံအမှတ်လက္ခဏာ အားကောင်းပါက အစုအဖွဲ့အလိုက် လုပ်ဆောင်မှု ပိုမို ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည်ဟု အထောက်အထား များစွာက ညွှန်းဆိုလျက် ရှိပါသည်။ အုပ်စုများ အကြား လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း အားကောင်းပါက နိုင်ငံ သားများ အနေဖြင့် ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံကဲ့သို့ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု များအတွက် အစိုးရထံ ပိုမိုညီညွတ်စွာ စုစည်းတောင်းဆိုလာနိုင်မည် ဖြစ်ကာ မိမိအုပ်စု တစ်ခုတည်း၏ အကျိုးအတွက်သာ တောင်းဆိုခြင်းမျိုး နည်းပါးသွားမည် ဖြစ်သည်။

လူမှုပဋိညာဉ်ကို ရှင်းလင်းစေရန် ဤဆွေးနွေးမှုစာတမ်းတွင် 'ရေပြင်ညီ' နှင့် 'ဒေါင်လိုက်'ဟူ၍ အသုံးပြုထားပါ သည်။ 'ရေပြင်ညီ' သည် အိမ်ထောင်စုများ၊ လူမှုအသိုက်အဝန်းများ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ဆိုလိုပြီး 'ဒေါင်လိုက်' သည် လူထုနှင့် အစိုးရကြားရှိ ဆက်ဆံရေးကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ပုံမှန် ဆွေးနွေးမှုများတွင် ပါဝင်နေလေ့မရှိသော်လည်း ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများတွင်မူ တရားဝင်မဟုတ်သော အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် နိုင်ငံတည်ငြိမ်မှုရှိစေရန် နိုင်ငံသားဟူသော ပေါင်းစည်းမှုက အရေးကြီးသည်။

အိမ်နီးနားချင်းများနှင့် ရင်းနှီးမှုရှိသည်ဟု ခံစားရကြောင်း ၉၂% က ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်

ပုံ (၅)
လူမှုဆက်ဆံရေး ယုံကြည်မှုနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝန်း

နိုင်ငံသားများပေးဆောင်နေသည့် 'တရားဝင်' အခွန်များမှာ သိသိသာသာနည်းပါးနေသော်လည်း လူမှုထောက်ပံ့ရေးများတွင် ငွေအလုံအလောက် လျှော့ဒါနိုးလျက်ရှိနေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အတွက်မူ ယခု အကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စစ်တမ်း အချက်အလက်များစွာ ရှိနေပြီး တွေ့ရှိချက်များ အရ 'ဒေသရပ်ရွာ' လူမှုအသိုင်းအဝန်း များသည် သူတစ်ပါးအပေါ် ယုံကြည်မှု ပိုမိုမြင့်မား ကြပါသည်။ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း အရ ပါဝင်သူ ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းက အိမ်နီးနား ပတ်ဝန်းကျင်မှ လူများနှင့် ရင်းနှီးမှု ရှိသည်ဟု ဖြေဆိုကြပြီး ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းက အိမ်ပတ်ဝန်းကျင်မှ လူများသည် ၎င်းတို့ကို ကြိုဆိုလက်ခံသည် ဟု ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ ဖြေဆိုသူ ခန့်မှန်းခြေ ထက်ဝက်ခန့်က ၎င်းတို့မြို့ရှိ လူအများစုသည် ယုံကြည်လို့ရသည် ဟု ခံစားရပြီး (ပုံ - ၅) နှိုင်းယှဉ်ပါက အခြား တစ်နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ စစ်တမ်းများ၌ 'လူအများစုသည် ယုံကြည်လို့ရသည်' ဆိုသောအချက်ကို သဘောတူညီသူမှာ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိပါသည်။^{၉၀}

၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းမှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြထားသည့် တွေ့ရှိချက်များအရ ဖြေဆိုသူများသည် ၎င်းတို့နှင့် ဘာသာမတူသူများ နှင့် လူမျိုးမတူသည့် လူများ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်မှ မဟုတ်သူများ အပေါ် ယုံကြည်မှုအဆင့် နည်းပါးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အုပ်စုများ အကြား လူမှုပေါင်းစည်းခြင်း အားနည်း သည့်^{၉၁}ကို တွေ့ရသလို မြို့ပြ အသိုင်းအဝန်း အများစုသည် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာဝင် အချင်းချင်းသာ အားကောင်း မောင်းသန် နောင်ဖွဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။^{၉၂} ယင်းသို့ ကွဲပြားမှုများမှာ နိုင်ငံရေး ရွေးချယ်မှုများ၌ ထင်ဟပ် လျက်ရှိနေပါသည်။ PACE ၏ ၂၀၁၉ စစ်တမ်း တွေ့ရှိချက်အရ ဖြေဆိုသူ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ၎င်းတို့ နှစ်သက်ရာ ပါတီကိုယ်စားပြု ပြိုင်ဆိုင်သူသည် အခြားသော ဘာသာဝင် ဖြစ်လျှင် မဲမပေးဟု ဖြေဆိုသည်။ အခြားသော တိုင်းရင်းသား ဖြစ်လျှင် မဲမပေးဟု ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြေဆိုသည်။ ၎င်းတို့နှစ်သက်ရာ ပါတီမှ အဆိုပြုတင်သွင်းသော ကိုယ်စားလှယ်သည် အခြားသော မြို့နယ်မှ သူဖြစ်လျှင် မဲမပေးဟု ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြေဆို ခဲ့ကြပါသည်။^{၉၃}

မိမိ၏ အိမ်နီးနားချင်းများ သို့မဟုတ် လူမှုချိတ်ဆက်မှုရှိသူများအပေါ် ပိုမိုယုံကြည်လိုသည်မှာ သဘာဝကျပြီး ယင်းတို့ကို လေ့လာ၍ ရေပြင်ညီ လူမှုပဋိညာဉ် အားနည်းသည့် နေရာများ၊ မည်သည့်နေရာကို အဓိကထား အာရုံစိုက်ရမည် နှင့် မည်သည့် အခွန်ဝါဒမျိုး ချမှတ်ရမည်ကို သိရှိနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာ အသိုင်းအဝန်း အတွက် ရန်ပုံငွေဘတ်ဂျက်များ ခွဲဝေရရှိနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ပါက အခွန်ဆောင်သူများ၏ အခွန်လိုက်နာမှု ပိုမိုကောင်းမွန်လာ နိုင်ပါသည်။^{၉၄} တစ်ဖက်တွင်လည်း လူမှုအသိုက်အဝန်း တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ ပြန်လည်ခွဲဝေ ပေးသော အခွန် မူဝါဒများကို ထောက်ခံရာတွင် အခွန်ဆောင်လူထု နားလည် လက်ခံအောင် ပြောဆိုနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းအားဖြင့် လူမျိုး၊ ဘာသာ ခြားနားမှုများကို ကျော်လွှားကာ လူမှု ယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ရန်မှာ အခွန်လိုက်နာမှုအတွက် လိုအပ်ချက် တစ်ခုအဖြစ်အပြင် အသိုက်အဝန်း တစ်ခုကိုသာမဟုတ်ဘဲ အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုသော နိုင်ငံရေးသမားများ ရွေးချယ်ရန်အတွက် လိုလားမှုကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။

ရပ်ရွာအဆင့်၌ နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝအတွင်း လူမှုရေး၊ ဘာသာရေးနှင့် စီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများက အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် နေခြင်းကို ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသား များသည် ဒါနပြုခြင်း နှင့် လူမှုဆက်ဆံရေးတွင် စိတ်စေတနာ အလွန်ကောင်းမွန်ကြပြီး စစ်တမ်းပါဝင်သူ ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့သည် ပရဟိတ အဖွဲ့များသို့ လှူဒါန်းသည်ဟု ဖြေဆိုကြပြီး ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းက လအနည်းငယ်ကြာတိုင်း အနည်းဆုံး တစ်ကြိမ် စေတနာဝန်ထမ်းမှု ပြုသည်ဟု ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။

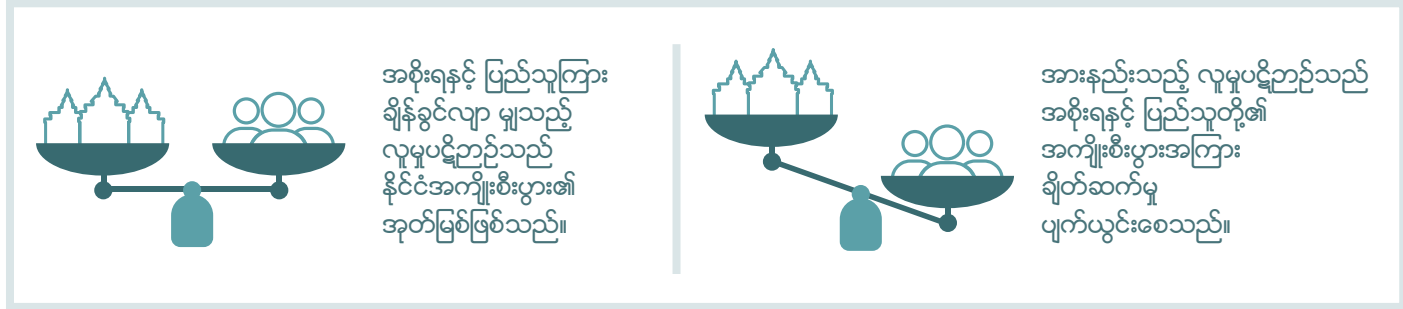
ယင်းကဲ့သို့ လူမှုအသိုင်းအဝန်း စိတ်ဓာတ် အားကောင်းသည် ဆိုသောအချက်ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုင်ငံသားများ၏ အသိပညာ စစ်တမ်း တွင်လည်း တွေ့နိုင်ပြီး စစ်တမ်းပါဝင်သူ ထက်ဝက် နီးပါးခန့်သည် လူမှုအဖွဲ့အစည်း တစ်ခုခု၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်သည်ဟု ၎င်းစစ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။^{၅၆}

အထက်ပါအချက် များကိုကြည့်ပါက နိုင်ငံတော်မှ ဝင်ရောက် ဖြည့်ဆည်း နိုင်ခြင်းမရှိသော နေရာများ၌ ရပ်ရွာ လူမှုအသိုင်းအဝန်းများက ဝင်ရောက်နေရာယူရသည်ကို ညွှန်းဆိုနေပါသည်။ သုတေသန တွေ့ရှိချက်များ အရလည်း နေရာဒေသများတွင်ရှိ လူမှုရေးနှင့် ဘာသာရေး အဖွဲ့အစည်းများက အစိုးရထက် ပို၍ 'မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ' ပေးအပ်နေခြင်း (အထူးသဖြင့် လူမှုဖူလုံရေး ကဏ္ဍတွင်) ကို တွေ့နေရပါသည်။^{၅၇} နိုင်ငံသားများ ပေးဆောင်နေသည့် 'တရားဝင်' အခွန်များမှာ သိသိသာသာ နည်းပါးနေသော်လည်း ရပ်ရွာများတွင် လူမှုထောက်ပံ့ရေးများ လုပ်ဆောင်နေသော ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများသို့ နိုင်ငံသားများသည် ငွေအလုံအလောက် လှူဒါန်းလှူကံ ရှိနေပါသည်။ ထို့ကြောင့် နေရာဒေသများတွင်ရှိ အိမ်ထောင်စုများအတွက် အခွန်ဝန်ထုတ်ဝန်ပိုး အများစုမှာ အစိုးရထံမှ လာခြင်းမဟုတ်ပဲ ဒေသဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများနှင့် ရပ်ရွာ အဖွဲ့အစည်းများသို့ ပေးလှူနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။^{၅၈}

နိဂုံး

လူမှုပဋိညာဉ် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ နိုင်ငံသားများ၏ တာဝန်နှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ ရပိုင်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်များနှင့် အစိုးရ၏ အခွင့်အာဏာများအတွင်း မည်ကဲ့သို့ မျှခြေယူရမည် စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး အစိုးရ၊ နိုင်ငံသားနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝန်းတို့အကြား တရားဝင်အားဖြင့် သော်လည်းကောင်း သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် သော်လည်းကောင်း သဘောတူညီမှု ရရှိထားခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ကြပါသည်။ ခိုင်မာသည့် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အစိုးရ တစ်ရပ်၏ အုတ်မြစ်သည် ၎င်း၏ နိုင်ငံသားများ ဖြစ်ပြီး မည်သည့် ဘာသာ သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှု၊ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးမဆို ညီညွတ်စွာ ပေါင်းစည်းနိုင်မည့် နိုင်ငံဖြစ်တည်မှုပေါ်တွင် အခြေခံ တည်ဆောက်ထားခြင်းလည်း ဖြစ်ရမည်။

လူမှုပဋိညာဉ် အားနည်းပါက နိုင်ငံသားများနှင့် နိုင်ငံတော်အကြား ဆက်ဆံရေး အားနည်းနိုင်ပြီး လူမှု အသိုင်းအဝန်းအကြား ညီညွတ်ပေါင်းစည်းမှုလည်း အားနည်းမည် ဖြစ်သည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်မှု တို့သည် ပြည်သူများ၏ မျှော်မှန်းချက်များကို တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းခြင်း သို့မဟုတ် ထင်ဟပ်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ပါ။ နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်ဖြစ်မှု အကန့်အသတ် ရှိလာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံသားများသည်လည်း ၎င်းတို့၏ အခွန် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်လိုစိတ် နည်းပါးလာကာ အစိုးရအနေဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းဖြင့် ဘဏ္ဍာငွေ ရှာဖွေခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လာရပါသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ ကြွယ်ဝမှုနှင့် ပြည်သူများ၏ ကြွယ်ဝမှုအကြား အခြေခံကျသည့် ဆက်ဆံရေး ပြတ်တောက်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်လာပါသည်။

လူမှုပဋိညာဉ် အားကောင်းသော နိုင်ငံများရှိ အစိုးရများသည် လူထု၏ လိုအပ်ချက်နှင့် မျှော်မှန်းချက်များအပေါ် တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းမှု ပိုမိုကောင်းမွန်ပါသည်။ နိုင်ငံအပေါ်တွင် အခြေတည်ကာ စည်းလုံးထားသော အမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သောကြောင့် စည်းကမ်းများနှင့် စံတန်ဖိုးများသည် လူမှုပေါင်းစည်း ညီညွတ်မှုအပေါ်တွင် အခြေခံထားသည်။ နိုင်ငံ၏ တရားဝင်ဖြစ်တည်မှု ခိုင်မာခြင်း၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလနှင့် စီးပွားရေး လုံခြုံမှု အားကောင်းစေနိုင်မည့် ပြည်သူ့ရေးရာ ဝန်ဆောင်မှုများရှိခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ ရည်မှန်းချက်များ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ရှိခြင်း စသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် ပြည်သူလူထုအနေဖြင့် အခွန်ပေးဆောင်ရန် အကြောင်းရင်း ပိုမိုရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထို့နည်းတူ နိုင်ငံသားများ၏ ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုမှ ရရှိသော ဘဏ္ဍာဝင်ငွေများကို မှီခိုခြင်းဖြင့် အစိုးရဘတ်ဂျက်နှင့် အခွန်ဆောင်သူတို့၏ ကြွယ်ဝမှုအကြား အခြေခံကျသည့် ချိတ်ဆက်မှုတစ်ခု ပေါ်ထွက်စေမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခင်းအကျင်းအရ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ ရှုထောင့်စုံ (အထူးသဖြင့် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရေး ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍ) ကို နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည့် မူဘောင်တစ်ခုကို လူမှုပဋိညာဉ်မှ ဆောင်ကျဉ်းပေးမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အခွန်ဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းဟု ဆိုရာတွင် နည်းပညာရပ်ဆိုင်ရာကိစ္စများ ပါဝင်မည် ဖြစ်သလို လူမှုပေါင်းစည်းမှုနှင့် အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှု အားကောင်းစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့လည်း ပါဝင်နေမည် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဒေါင်လိုက် လူမှုပဋိညာဉ်သည် အားနည်းလျက်ရှိသည်ဟု ညွှန်းကိန်းများစွာက ဖော်ပြနေပါသည်။ နိုင်ငံတော် သမ္မတ၊ ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်၊ နိုင်ငံရေးပါတီများနှင့် ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင် အပါအဝင် အဓိကအင်စတီကျူးရှင်းများအပေါ် ယုံကြည်မှုမှာ ၂၀၁၆ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ကျဆင်းနေပါသည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေ စိုးမိုးရေး အုပ်ချုပ်စီမံ ဆောင်ရွက်ရသော အစိုးရအဖွဲ့ အစည်းများ ဖြစ်သည့် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် တရားရုံးများအပေါ် ယုံကြည်မှုမှာလည်း ကျဆင်းနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အဂတိလိုက်စားမှု ပြဿနာမှာလည်း စိုးရိမ်ရသည့် အနေအထားတွင် ရှိနေပြီး ရဲတပ်ဖွဲ့၊ တရားရုံးများ၊ ဆေးရုံ နှင့် အစိုးရကျောင်းများကဲ့သို့ အခြေခံ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများအား နိုင်ငံသားများ ရယူသည့် အချိန်တွင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်ဟု အထောက်အထားများအရ သိရပါသည်။

မကြာသေးခင်က ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်းများအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လားရာအပေါ် ပြည်သူများက အကောင်းမြင်လျက် ရှိနေကြောင်း ဖော်ပြနေသော်လည်း အကောင်းမြင်မှုမှာ ကျဆင်းလာဖွယ် ရှိနေပါသည်။ ၂၀၁၇ တွင် ဖြေဆိုသူ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းက မြန်မာနိုင်ငံသည် အကောင်းဘက်သို့ ဦးတည်နေသည်ဟု ဖြေဆိုခဲ့ပြီး ၂၀၁၄ ခုနှစ်၌ ထိုကဲ့သို့ ဖြေဆိုသူ ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိရာမှ ကျဆင်းလာခြင်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသည် အဆိုးဘက်သို့ ဦးတည်နေသည်ဟု ခံစားရသူမှာမူ ၆ ရာခိုင်နှုန်းသာ ရှိရာမှ ၁၆ ရာခိုင်နှုန်း အထိ နှစ်ဆကျော် မြင့်တက်ခဲ့သည်။^{၅၉} ထို့နည်းတူ PACE ၏ ၂၀၁၉ စစ်တမ်းအရ ဖြေဆိုသူများက ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံ၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် မြို့နယ် များသည် အကောင်းဘက်သို့ ဦးတည် နေသည်ဟု ဖြေဆိုမှုသည် အဆိုးဘက်သို့ ဦးတည်နေသည်ဟု ဖြေဆိုမှုထက် လေးဆပိုမို များပြားသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ဖြေဆိုသူ ထက်ဝက်နီးပါးခန့်က ၎င်းတို့ မသိပါဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ယင်းကို ကြည့်ပါက အနာဂါတ်အကြောင်း သေသေချာချာ မခန့်မှန်းနိုင်ခြင်းကို ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့နေရပြီး လာမည့် ရွေးကောက်ပွဲများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးအရ မသေချာခြင်းများ ကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။^{၆၀}

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အုပ်စုများအကြား ညီညွတ်ပေါင်းစည်းမှု နှင့် 'ရေပြင်ညီ လူမှု ပဋိညာဉ်' အားကောင်းမှုမှာ စိုးရိမ်ပူပန်ရမည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေပါသည်။ ဥပမာကြည့်ပါက မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြို့ပြ နေထိုင်သူ အများစုက ၎င်းတို့၏ အိမ်နီးချင်းများ အပေါ် ယုံကြည်မှု မြင့်မားပြီး ၎င်းတို့မြို့ရှိ အခြားလူများအပေါ် ယုံကြည်မှု အသင့်အတင့် ရှိသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း ဒေသတွင်း နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မြန်မာ နိုင်ငံ၏ ယုံကြည်မှုအဆင့်သည် အနည်းငယ် နိမ့်ပါးနေပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းတွင်ပင် ၂၀၁၈ မြို့ပြ လူနေမှုဘဝစစ်တမ်းအရ နေရာအရ လူမှုယုံကြည်မှုများရှိနေသော်လည်း အခြားလူမျိုး (သို့မဟုတ်) ဘာသာဝင်များကို ယုံကြည်မှုအားနည်းနေခြင်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်လျှင် အုပ်စု တစ်ခုနှင့် တစ်ခုအကြား လူမှု ပေါင်းစည်းမှု အားနည်းနေသည်ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

မတူညီသော ဘာသာနှင့် တိုင်းရင်းသား ဖြစ်သော နိုင်ငံရေးသမား ဆိုပါက ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဆန့်ကျင်လိုမှုများ ရှိနေရာ အုပ်စုများအကြား ညီညွတ်ပေါင်းစည်းခြင်း အားနည်းမှု ကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါက ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေး ကိစ္စရပ်များတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်ပါသည်။ တစ်နိုင်ငံလုံး၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ကြီးကြီးမားမား အောင်မြင်မှုရရှိရန်

အားလုံးနှင့် စပ်ဆိုင်သည့် အမျိုးသား အမှတ်လက္ခဏာတစ်ခု တည်ဆောက်ရေးမှာ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ အထူးသဖြင့် PACE ၏ ၂၀၁၉ စစ်တမ်းအရ ဖြေဆိုသူ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်က ၎င်းတို့ နှစ်သက်ရာ ပါတီကိုယ်စားပြု ပြိုင်ဆိုင်သူသည် အခြားသော ဘာသာဝင် ဖြစ်လျှင် မဲမပေး ဟု ဖြေဆိုသည်။ အခြားသော တိုင်းရင်းသား ဖြစ်လျှင် မဲမပေးဟု ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြေဆိုသည်။ ၎င်းတို့နှစ်သက်ရာ ပါတီမှ အဆိုပြုတင်သွင်းသော ကိုယ်စားလှယ်သည် အခြားသော မြို့နယ်မှ သူဖြစ်လျှင် မဲမပေးဟု ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြေဆို ခဲ့ကြပါသည်။^{၆၀}

တိုးတက်မှုများလည်း ရှိပါသည်။ အစိုးရ၏ စွမ်းဆောင်ရည် နှင့် နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်မှု မှာ ၂၀၁၁ မှ စတင်ပြီး သိသိသာသာ တိုးတက်နေပါသည်။^{၆၁} 'နိုင်ငံတစ်ခု၏ တရားဝင်မှု' ကို တိုင်းတာသည့် ထိခိုက် လွယ်မှု အညွှန်းကိန်း (Fragile States Index)၊ အဂတိလိုက်စားမှု၊ ပြည်သူ့ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း အရည်အသွေးနှင့် ကောင်းမွန်သော မူဝါဒများကို အစိုးရမှ အကောင်အထည်ဖော် နိုင်သည့် အရည်အချင်း တို့ကို တိုင်းတာသည့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ ညွှန်းကိန်းများ၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင့်မှာ တိုးတက်လာပါသည်။^{၆၂} ထို့နည်းတူ ကုန်သွယ်ခွန် စည်းကြပ်ခြင်း နှင့် ၂၀၁၄ တွင် အခွန်ထမ်းကြီးများ ဆိုင်ရာ အခွန်ရုံး ဖွင့်လှစ်ခြင်း ကဲ့သို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်နှင့် ဂျီဒီပီ အချိုးမှာ လက်တလော အနည်းငယ် ကျဆင်းသော်လည်း ၂၀၀၁ ခုနှစ်မှ စတင်၍ တိုးတက်မှုများ ရှိနေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။^{၆၃}

ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အများစုမှ အောင်မြင်မှု အသီးအပွင့်များ ရနိုင်ဖွယ် ရှိနေပါသည်။ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချခြင်း နှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရများထံ နိုင်ငံရေးအာဏာ ခွဲဝေနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း အပြင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ထပ်မံလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အစိုးရနှင့် နိုင်ငံသားများအကြား ဆက်ဆံရေး ပြတ်တောက်ခြင်းကို လျှော့ချနိုင်မည့် အလားအလာများ ရှိနေပါသည်။ ဥပမာ- ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားကောင်းစေခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းကျ တာဝန်ခံယူမှု ရှိခြင်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာသို့ ဆုံးဖြတ်ချက် ပိုမို ချမှတ်ခွင့် ပေးခြင်းတို့ဖြင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့၏ ရပ်ရွာပြည်သူများအား ပိုမို တာဝန်ခံယူမှု ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ထို့မှတစ်ဆင့် ဘတ်ဂျက် လျာထားခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်းခြင်း နှင့် စီမံကိန်း အကဲဖြတ်ခြင်း တို့တွင်လည်း ပိုမို၍ တိုးတက်စေရန် လုပ်ဆောင်လာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။^{၆၄}

လူမှုရေး စိတ်ဓါတ် အားကောင်းခြင်းနှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးရာတွင် ဒေသဆိုင်ရာ ဘာသာရေး၊ လူမျိုးစုနှင့် ရပ်ရွာ အဖွဲ့အစည်းများက အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေခြင်းတို့မှာ ထပ်မံ၍ တိုးတက်မှုရှိရန် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်း ကောက်ယူမှု အရ မြို့ပြနေထိုင်သူများက ၎င်းတို့သည် ရပ်ရွာသာရေးနားရေး ကိစ္စများနှင့် ပရဟိတ ကိစ္စရပ်များတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်သည်ဟု ဖြေဆိုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခွန်နှင့် ဂျီဒီပီ အချိုးသည် ဒေသတွင်း နိုင်ငံများအနက် အနိမ့်ဆုံးထံ ပါဝင်နေသော်လည်း အိမ်ထောင်စု အသုံးစရိတ်အား စိစစ် ကြည့်ပါက မရှိမဖြစ် ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးနေသည့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများသို့ အလွတ်တန်း ပေးလှူမှုမှာ အခွန်ဆောင်မှုထက် ပိုမိုများပြားနေသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသားများသည် စိတ်စေတနာအရ ပေးလှူသည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် စာရင်းအင်း အချက်အလက်ဝင် 'အခွန်' နှုန်းထက် ပိုမို ပေးဆောင်လျက် ရှိသည်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

အထက်ပါ အချက်များကို ကြည့်၍ ပိုမို ပွင့်လင်းမြင်သာကာ လူထုမှ စောင့်ကြည့်ထိန်းကျောင်း နိုင်ပြီး အခွန်ဆောင်သူ များ၏ နေ့စဉ်ဘဝအတွက် အကျိုးရှိရေးအတွက် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု စရိတ် တိုးမြှင့် အသုံးပြုပါက အခွန် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုသည် အလုပ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ၂၀၁၈ မြို့ပြ လူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ မြို့ပြ နေထိုင်သူများက ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်မည် ဆိုပါက ၎င်းတို့သည် အခွန်ပိုမို ပေးဆောင်နိုင်သည် ဟု ဖြေဆိုခဲ့ကြ သလို ၎င်းတို့၏ အိမ်နီးချင်းများ အမှိုက်သိမ်း ဆည်းခြင်းကဲ့သို့ ပိုမိုကောင်းမွန်သည့် စည်ပင်ဝန်ဆောင်မှု ရရှိရန် ၎င်းတို့ အနစ်နာခံနိုင်သည်ဟုလည်း ဖြေဆိုခဲ့ကြပါသည်။

ပြည်သူ့လူထု၏ သဘောထား အမြင်များသည် ခေတ်သစ် အခွန်စနစ် တစ်ခုကို နိုင်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် အချက်များနှင့် ဆီလျော်မှုရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ စစ်တမ်းများအရ လူထုသည် ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်လုပ်ကိုင်ခွင့်၊ ဆုပေးဒဏ်ပေး စနစ်နှင့် အားနည်းသူကို ထောက်ပံ့ရန် လိုအပ်မှု စသည်တို့ကို ပံ့ပိုးထောက်ခံကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအရ အလုပ်ကြိုးစားပါက တိုးတက်အောင်မြင် နိုင်သည်ဟု လူအများစုမှ ယုံကြည်ကြပါသည်။ ၂၀၀၄ ၌ ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်း

ပွင့်လင်းမြင်သာမှု
အားကောင်းစေခြင်း၊
ဒီမိုကရေစီ နည်းလမ်းကျ
တာဝန်ခံယူမှု ရှိခြင်းနှင့်
ဒေသဆိုင်ရာသို့
ဆုံးဖြတ်ချက် ပိုမို
ချမှတ်ခွင့် ပေးခြင်းတို့ဖြင့်
ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး
အစိုးရတို့သည် ၎င်းတို့၏
ရပ်ရွာပြည်သူများအား
ပိုမို၍ တာဝန်ခံယူမှု
ရှိလာမည် ဖြစ်သည်။

တစ်ခုတွင်မူ လူတိုင်း ဥပဒေနှင့်အညီ တန်းတူအခွင့်အရေး ရသင့်ပြီး လူနည်းစု တိုင်းရင်းသားများအား ပိုမို ပံ့ပိုးသင့်သည်ဟု ဖြေဆိုသူအများစုက ယူဆကြပါသည်။⁶⁶

ရပ်ရွာဒေသ ကိစ္စရပ်များတွင် အာရုံစိုက်ကာ ရပ်ရွာလူထု၏ နေ့စဉ် ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းပေးခြင်းဖြင့် ထိရောက်စွာ အုပ်ချုပ်နိုင်ကြောင်း ရပ်ကွက်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများမှ သင်ခန်းစာပေးလျက် ရှိပါသည်။ အဓိက အင်စတီကျူးရှင်းများ အပေါ်တွင် လူထု၏ ယုံကြည်မှု ကျဆင်းနေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဖြည့်ဆည်းမှု နှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရမှု အရှိဆုံး အရာရှိများအဖြစ် ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများအား သတ်မှတ် ထားခြင်းများ ရှိနေပါသည်။ အားလုံးခြုံငုံ၍ ဖြစ်စေ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး များရှိ ရလဒ်များအား နှိုင်းယှဉ်၍ ဖြစ်စေ ယင်းအဆိုပြုချက်မှာ မှန်ကန်နေပါသည်။ နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝ လိုအပ်ချက်များ အပေါ် တုံ့ပြန်ဖြည့်ဆည်းမှု ရှိပါက အစိုးရအနေဖြင့် လွှမ်းမိုးမှု ပိုမို ရရှိနိုင်ကြောင်း ကောက်ချက်ဆွဲ နိုင်ပါသည်။

မြန်မာ့ စီးပွားရေး နှင့် နိုင်ငံရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ၏ အနာဂတ်အတွက်မူ 'ဒေါ်လှိုက်' နှင့် 'ရေပြင်ညီ' လူမှုပဋိညာဉ်များ တည်ဆောက်ရေးကို အဓိကထားသင့်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အခွန်နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် နည်းပညာအမြင် တစ်ခုတည်းဖြင့်သာ သုံးသပ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အစိုးရသည် နိုင်ငံသားများဖြင့် လူမှုပဋိညာဉ် တည်ဆောက်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်း တစ်ခုအဖြစ် အခွန် ကောက်ခံခြင်း နှင့် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်းတို့ကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် အုပ်စုအမျိုးမျိုး အကြား ညီညွတ်စုပေါင်း စေမည့် အမျိုးသား အမှတ်လက္ခဏာ တစ်ခု တည်ဆောက်သလို အားလုံး၏ မျှော်လင့်ချက်များကို တူညီစွာ ဖြည့်ဆည်းနိုင်သည့် အစိုးရတစ်ရပ်အဖြစ် တည်ဆောက်သင့်ပါသည်။

အကြံပြုတင်ပြချက်များ

ဒေါင်းလိုက် လူမှုပဋိညာဉ် တည်ဆောက်ရာတွင် ရပ်ရွာဒေသအဆင့် မှ စတင်သင့်သည်

အိမ်ပတ်ဝန်းကျင်မှ အခြားသူများအပေါ် ယုံကြည်မှု မြင့်မားခြင်း၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ရရှိနိုင်ရေး ပစ္စည်းခွန် ပိုမိုပေးဆောင်ရန် အသင့်ရှိခြင်း၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် စေတနာ့ဝန်ထမ်းခြင်းနှင့် သူများ အကျိုးအတွက် လက်တွေ့ကျကျ အနှစ်နှာခံလိုခြင်း (အမှိုက်သိမ်းခြင်း ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့) စသည်တို့ကို ကြည့်ပါက မြန်မာမြို့ပြ လူထုသည် ရပ်ရွာမြို့ပြ အကျိုးအတွက် ပေးဆပ်ပါဝင်လိုမှု ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ရပ်ရွာဒေသ အဆင့်ကို အဓိကထား၍ အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်မှုရှိစေရန် လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက အထိရောက်ဆုံး ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဒေသအဆင့်မှစ၍ အခွန်စည်းကမ်း လိုက်နာမှုများ တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်ပြီး ဒေသများ၌ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများ တိုးချဲ့ရရှိစေခြင်းဖြင့် အခွန်ဆောင်သူများ နှင့် ရပ်ရွာလူထု တို့၏ နေ့စဉ် လူမှုဘဝ တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်သည်။ အမှိုက်သိမ်း ဝန်ဆောင်မှု၊ လမ်းမီး နှင့် လမ်း တည်ဆောက်ထိန်းသိမ်းခြင်း ကဲ့သို့ ရပ်ရွာမှ ဦးစားပေးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော စည်ပင်ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းများကို တိုးတက် ကောင်းမွန်စေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။^{၆၇}

ဘဏ္ဍာရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချရန် ကြိုးပမ်းမှုများ အောင်မြင်ရန်အတွက် ရပ်ရွာလူထု၊ ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်တို့အကြား ဆက်ဆံရေးအားကောင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းသို့ အားကောင်းစေရန် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေခြင်း၊^{၆၈} အစိုးရဆုံးဖြတ်ချက် များ၌ လူထုကိုပါဝင်ခွင့် ပေးခြင်း၊^{၆၉} ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုနှင့် လူမှုအကာအကွယ်များ တိုးချဲ့ပေးခြင်း၊^{၇၀} ပြည်သူ့လုပ်ငန်း များအတွက် တရားမျှတစွာနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာစွာ တင်ဒါခေါ်ယူခြင်း၊^{၇၁} လူထုဖြင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းနှင့် ပြည်နယ်/ တိုင်းဒေသကြီး နှင့် ပြည်ထောင်စု စာရင်းစစ်ရုံးများကဲ့သို့ ဘတ်ဂျက် ထိန်းကျောင်းစိစစ်သည့် အင်စတီကျူးရှင်းများကို လွတ်လွတ်လပ်လပ် လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးခြင်း၊^{၇၂} စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

အစိုးရ အကတိလိုက်စားသည်ဟု နာမည်ကျော်ခြင်းကို ပြောင်းလဲရန်၊ လူထုယုံကြည်မှုကို တည်ဆောက်ရန်နှင့် ဘတ်ဂျက်ဖြစ်စဉ်အတွင်း လူထုမှ အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်နိုင်ရန်တို့အတွက် ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။

ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ တိုင်းတာချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အားနည်းသော အဆင့်တွင် ရပ်တည်နေပြီး ဘတ်ဂျက်လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း လူထု အဓိပ္ပာယ်ရှိစွာ ပါဝင်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ နည်းပါးနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ 'နိုင်ငံသား ဘတ်ဂျက်' စာစောင်များ ထုတ်ဝေခြင်းနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး လွှတ်တော်များမှ ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များကို ပုံမှန်ထုတ်ပြန်ခြင်းကဲ့သို့ အရေးပါသည့် တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ ရှိသော်လည်း နိုင်ငံသားများ စိတ်ဝင်စားမှု အရှိဆုံး သတင်းအချက်အလက်များကို ထုတ်ပြန်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ ရလဒ်အနေဖြင့် နိုင်ငံသားများ၏ နေ့စဉ်ဘဝအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိသော ဘတ်ဂျက်လျာထားမှု ကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံသားများ၊ မိမိဘာနှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပါဝင်နိုင်မည့် နည်းလမ်း နည်းပါးလျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဘတ်ဂျက်လျာထားမှု အခွန်စည်းကမ်း လိုက်နာမှု၊ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်းနှင့် အစိုးရ၏ ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု အကြား ချိတ်ဆက်မှုများကို ကန့်သတ်ထားသလို ဖြစ်နေပါသည်။

ဘတ်ဂျက် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရန်မှာ ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်သင့်သည့် ကိစ္စရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ပုံငွေ ချထား ပေးသည့် စီမံကိန်းများ၊ ဘတ်ဂျက် လျာထားမှုများနှင့် စီမံကိန်းအတွက် တာဝန်ရှိသည့် အစိုးရအဖွဲ့ စသည့် ရပ်ရွာလူထု စိတ်ဝင်စားမည့် ဘတ်ဂျက်ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များအား ထုတ်ပြန်ခြင်းကို ရေတိုအဖြစ် ဆောင်ရွက်နိုင် ပါသည်။^{၇၃} တာဝန်ရှိ ကုမ္ပဏီ၏ အချက်အလက်များ၊ စီမံကိန်း အချိန်ကာလ၊ ဘတ်ဂျက်လျာထားမှု၊ မျှော်မှန်းရလဒ်နှင့် ဦးဆောင်သည့် အစိုးရဌာန စသော သတင်းအချက်အလက်များကို အများပြည်သူ သိရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အစိုးရ၏ တင်ဒါလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု အားကောင်းစေရန် ကြိုးပမ်းနိုင်ပါသည်။^{၇၄}

အခွန်ငွေ အသုံးပြုမှု များအား ထုတ်ပြန်နိုင်ရန် ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်သင့်သည်

အစိုးရအပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်နိုင်ရန် အခွန်ငွေ အသုံးပြုမှုများအား ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းကို ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်သင့် ပါသည်။ အခွန်ငွေ သက်သာခွင့်များ၊ ကင်းလွတ်ခွင့်များ နှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအား စည်းကြပ်သည့် အခွန်နှုန်း နည်းပါးခြင်းတို့မှာ မြန်မာ့ဂျီဒီပီ၏ ၁.၅ ရာခိုင်နှုန်းမျှ တန်ဖိုးရှိနေပြီး^{၇၅} အစိုးရအတွက် ကြီးမားသော အခွန်ဝင်ငွေ ဆုံးရှုံးမှုဖြစ်နေကာ နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် အစိုးရအပေါ် ယုံကြည်ရန် အကြောင်းပြချက် နည်းပါးနေပါသည်။ မကြာသေးခင်က ပြည်တွင်းအခွန် ဦးစီးဌာန၏ အခွန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကြိုးပမ်းမှုများနှင့်အတူ လူထု၏ရိုးသားမှုအပေါ် နှစ်သက်ခြင်း^{၇၆} နှင့် အခွန်ဆောင်ခြင်းသည် တာဝန်တစ်ခုလုံး ယုံကြည်မှုများ ရှိနေရာ အခွန်ငွေ အသုံးပြုမှုများနှင့် အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေစည်းမျဉ်းများအား အများပြည်သူ သိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းဖြင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ပိုမိုမြန်ဆန်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။^{၇၇} ထိုနည်းအားဖြင့် ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို အားပေးနိုင်မည် ဖြစ်သလို အစိုးရအပေါ် လူထု၏ ယုံကြည်မှုကိုလည်း မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဝင်ငွေဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှု ကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ခြင်းမရှိပဲ အခွန်ဥပဒေအသစ်များ ပြဌာန်းခြင်းကိုလည်း လျော့ချပြီးသား ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

'အခွန်တာဝန်' မှ 'အခွန် လိုက်နာမှု' အဖြစ်သို့ အသွင်ပြောင်းစေရန် ကြိုးပမ်းသင့်ပါသည်

နိုင်ငံသားများသည် ၎င်းတို့၏ အခွန် တာဝန်ဝတ္တရားများကို အကြောင်းပြချက် အမျိုးမျိုးဖြင့် မလိုက်နာမှုများ ရှိနေပြီး အခွန်ဆောင်ခြင်းကို တာဝန်တစ်ခုလုံး ခံစားရသူ များစွာရှိနေရာ အသေးစား အပြောင်းအလဲများကပင် အခွန်လိုက်နာမှု ပိုမို တိုးတက်ကောင်းမွန် စေနိုင်ပါသည်။ အခွန်စီမံအုပ်ချုပ်မှု တိုးတက်ကောင်းမွန်စေခြင်း၊^{၇၈} အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်ပေါ်နိုင်မည့် အခြေအနေများကို လျော့ချခြင်း၊^{၇၉} 'သာမန်အိမ်ထောင်စု' တစ်ခု၏ အခွန်တာဝန်များကို အများပြည်သူ သိရှိစေခြင်း၊ ပေးဆောင်ရမည့် နည်းလမ်းနှင့် ပမာဏတို့ကို အွန်လိုင်းတွင် ကိုယ်တိုင်စစ်ဆေးနိုင်ရန် ပြုလုပ်ပေးခြင်း၊^{၈၀} ဒေသဆိုင်ရာ ဘတ်ဂျက် အသုံးပြုမှုများအား အဓိကထားကာ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာများအား မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုနေခြင်းကို အများပြည်သူ သိရှိစေ၍ ဘတ်ဂျက်ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း^{၈၁} နှင့် နိုင်ငံသားများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ စိတ်ပါဝင်စားစွာဖြင့် အခွန်တာဝန်များ ထမ်းဆောင်လာစေရန် အပြုအမူ ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ခြင်း စသည်တို့ကို ရေတိုတွင် လုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အတွက် ရေရှည်ကြည့်ပါက အားလုံးပူးပေါင်း ပါဝင်နိုင်သည့် နိုင်ငံတစ်ခု တည်ထောင်ခြင်းနှင့် ရေရှည် တည်တံ့မည့် အခွန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင် ရပါမည်။ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများ ပြုလုပ်ခြင်းထက် အခွန်ဆောင်သူများ ယုံကြည်စိတ်ချနိုင်မည့် အစိုးရ တည်ဆောက်ခြင်းက နိုင်ငံသားများ၏ မိမိဆန္ဒအလျောက် အခွန်တာဝန် လိုက်နာမှုကို ပိုမို၍ မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ရပ်ရွာဒေသ အတွက် အကျိုးပိုမို ရရှိနိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျော့ချခြင်းကလည်း နည်းလမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာသို့ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ ပိုမိုပေးခြင်း၊^{၈၂} ဝင်ငွေ ပိုမို၍ တန်းတူညီမျှစွာ ခွဲဝေပေးခြင်း၊^{၈၃} မူဝါဒချမှတ်ခြင်း ဖြစ်စဉ်တွင် လူထုကို ပိုမိုပါဝင်ခွင့် ပေးခြင်း၊^{၈၄} ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပိုမိုတိုးချဲ့ခြင်း၊^{၈၅} အစိုးရမှ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကား စုံလင်ကွဲပြားမှုကို အားပေးခြင်း^{၈၆} နှင့် တရားဥပဒေ စိုးမိုးမှုရှိပြီး လူအများ လက်လှမ်းမီသော ဥပဒေစနစ် ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း^{၈၇} စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆက်တွဲ

မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းနှင့် လူမှုပဋိညာဉ် သဘောတရားအား ပုံဖော်ခြင်း - ချဉ်းကပ်ပုံ နည်းလမ်း

မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းသည် မြို့ပြနေလူထု၏ ဘဝသာယာချမ်းမြေ့မှုကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် မူဝါဒ ချမှတ်သူများကို ထောက်ပံ့ပေးမည့် မြို့အများတွင် နှစ်ရှည်ကောက်ခံသော လူထုသဘောထား စစ်တမ်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစစ်တမ်းသည် လူမှုသဘောထားများနှင့် နေထိုင်မှုအတွေ့အကြုံများကို နှစ်ရှည်ကောက်ခံသည်။ အခြားသော လေ့လာမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ကာ မြန်မာ့မြို့ပြလူထု၏ ထင်မြင်ချက်များနှင့် ဆက်နွယ်မှုများကို ထင်ဟပ်ပြသည့်အပြင် ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုလုပ်ငန်းစဉ်ကဲ့သို့သော ပြည်သူ့မူဝါဒများ ချမှတ်ရာတွင် မည်ကဲ့သို့ သက်ရောက်နေသည်ကို ညွှန်ပြပေးနိုင်ပါသည်။ ယခုစစ်တမ်းသည် ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းပါ မြို့ပြဆိုင်ရာဒေတာများကို အသားပေး အသုံးပြုထားသော်လည်း သုံးသပ်လေ့လာမှု အများစုမှာ 'လူမှုပဋိညာဉ်' ကို အကျယ်တဝင့် လေ့လာထားပြီး ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေး နှင့် နိုင်ငံရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုတွင် မည်သို့ပါဝင်နေသည်ကို ဆွေးနွေးထားသည်။

ထို့ကြောင့် ဤဆွေးနွေးမှုစာတမ်းသည် 'လူမှုပဋိညာဉ်' အခြေခံမူဘောင်ကို အာရုံစိုက်လေ့လာထားသည်။ 'လူမှုပဋိညာဉ်' ဆိုသည်မှာ အစိုးရနှင့် နိုင်ငံသားအကြား ဆက်ဆံရေး၊ တစ်နည်းအားဖြင့် 'မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမရှိသော စာချုပ်' ကို ဆိုလိုသည်။ ထို အခြေခံမူဘောင်ကို မတူညီသော ရှုထောင့်မှ မြင်နိုင်သော်လည်း အောက်ပါတို့ကို ဆွေးနွေးရာတွင် အသုံးဝင်သည်။

- 'ခေါင်လိုက်' - နိုင်ငံသားများနှင့် အစိုးရအကြား ဆက်ဆံရေးကို ဆိုလိုခြင်းနှင့်
- 'ရေပြင်ညီ' - လူမှုအသိုက်အဝန်းအတွင်းရှိအခြားသော သူများနှင့် ဆက်ဆံရေး (ဥပမာ - အခြား အိမ်ထောင်စုများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ)

ဤဆွေးနွေးမှုစာတမ်းသည် အခွန်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ဆက်စပ်မှုများနှင့် အကြောင်းအရာများအားလုံးကို တင်ပြထားခြင်းမဟုတ်ပေ။ စစ်တမ်း၏ ဒေတာများအပေါ် မှီခိုသည့်အတွက် အောက်ပါအချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ရန်လိုအပ်ပါသည်။

- ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းသည် မြို့ ၅ မြို့ရှိ လူဦးရေကို ကိုယ်စားပြုသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်ခုလုံးရှိ လူဦးရေကို ကိုယ်စားမပြုသကဲ့သို့ မြို့ပြလူဦးရေအားလုံးကိုလည်း ကိုယ်စားမပြုပေ။ ထို့ကြောင့် ယခုဆွေးနွေးမှု စာတမ်းသည် မြို့တစ်ခုချင်းစီအလိုက် စိတ်ဖြာလေ့လာထားခြင်းမပါဝင်ပါ။
- ၂၀၁၈ မြို့ပြလူနေမှုဘဝစစ်တမ်းကို စစ်တမ်းပါ မြို့တစ်မြို့ချင်းစီ၏ လူဦးရေနှင့် ချိန်ညှိထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် စစ်တမ်းပါ မြို့များထဲမှ ရန်ကုန်နှင့် မန္တလေးမြို့များ၏ ရလဒ်များက အခြားမြို့ ၃ မြို့ထက် လွှမ်းမိုးလျက်ရှိနေမည်။
- စစ်တမ်းပါ ရလဒ်များသည် မည်သူမည်ဝါဖြေဆိုသည်ကို မသိနိုင်သော်လည်း အချို့သော ဖြေဆိုမှုများမှာ ရည်မှန်းချက်မျှသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ လူမှု စံတန်ဖိုးနှင့် အလေ့အထများ(ဥပမာ - အခွန်ပေးဆောင်ခြင်းသည် နိုင်ငံသားတို့၏ ဝတ္တရားဖြစ်ကြောင်း) ကို မေးမြန်းရာတွင် ကြားကောင်းအောင်သာ ဖြေဆိုမှုများလည်းရှိနိုင်ပါသည်။
- စစ်တမ်း အဖြေများသည် စစ်တမ်းပြုလုပ်သည့် အချိန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသည့် သဘောထားအမြင်နှင့် ရှုထောင့်များကို ကိုယ်စားပြုသောကြောင့် အချို့ အကြောင်းအရာများသည် ပြောင်းလဲသွားနိုင်ချေရှိပါသည်။

အခန်းဆုံးမှတ်စု

- ၁၀၂ ယခုစာတမ်း၌ နိုင်ငံသား၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အခွန်နှင့် လူမှုပဋိညာဉ် ဆိုင်ရာ ပညာရပ်စာတမ်းများ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် ဖြစ်သည့် 'နိုင်ငံတစ်ခု၏ အဖွဲ့ဝင်'ဟု သတ်မှတ်အသုံးပြုပါသည်။
- ၂၂ Minoletti, P., 2016. Fiscal decentralisation and national reconciliation in Myanmar: Key issues and avenues for reform. International Growth Center; and McCarthy, G., 2019. *Military Capitalism in Myanmar: Examining the Origins, Continuities and Evolution of Khaki Capital*. ISEAS Publishing တွင် ရှု။
- ၃၂ Bogais J., Myanmar: The Transition from Social Control to Social Contract, the Middle East Institute, January 28, 2016. <https://www.mei.edu/publications/myanmar-transition-social-control-social-contract>
- ၄၂ Dickenson-Jones, G., Dunn, L., Joeline, C., De, S.K. and Betty, M., 2016. *Intergovernmental Fiscal Relations in Myanmar Current Processes and Future Priorities in Public Financial Management Reform*.
- ၅၂ Frontier, "Govt reveals plan to bring GAD under civilian control", Frontier Magazine Myanmar, 22/12/2018. <https://frontiermyanmar.net/en/govt-reveals-plan-to-bring-gad-under-civilian-control>
- ၆၂ Hein Ko Soe and Keen T., "Regional parliaments rising to the challenge", Frontier Magazine Myanmar, 22/7/2016. <https://frontiermyanmar.net/en/regional-parliaments-rising-to-the-challenge>
- ၇၂ Myanmar News Agency, "Inter-parliamentary Budget Oversight Workshop held", The Global New Light of Myanmar, 8/5/2018.
- ၈၂ Slodkowski A., "A year on, Myanmar's Suu Kyi acknowledges reforms have been slow", Reuters, 31/3/2017. <https://www.reuters.com/article/us-myanmar-suukyi-idUSKBN1712PV?feedType=RSS&feed-Name=worldNews>
- ၉၂ United Nations Development Programme (2016) Engaged Societies, Responsive States: The Social Contract in Situations of Conflict and Fragility, Concept Note, 14 April 2016.
- ၁၀၃ United Nations Development Programme (2016) Engaged Societies, Responsive States: The Social Contract in Situations of Conflict and Fragility, Concept Note, 14 April 2016.
- ၁၀၄ လူမှုပဋိညာဉ် ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆွေးနွေးမှုများ အတွက် Kaplan, S. *Social covenants and social contracts in transitions*, Norwegian Centre for Conflict Resolution, Feb 2014; and Kaplan, S., 3/3/2014, *What a Narrow Focus on Social Contracts Misses*, The Fragile States Forum, <https://www.fragilestates.org/2014/03/03/narrow-focus-social-contracts-misses/> တွင်ရှု။ လူမှုပေါင်းစည်းမှု နှင့် အင်စတီကျူးရှင်းဆိုင်ရာ အရည်အသွေး အကြား ဆက်စပ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆွေးနွေးမှုများ အတွက် Easterly, W., Ritzen, J. and Woolcock, M., 2006. Social cohesion, institutions, and growth. *Economics & Politics*, 18(2), pp.103-120 တွင်ရှု။
- ၁၀၅ Owen, J. and Htun, H.M., 2018. *Attitudes Toward Taxation in Myanmar: Insights from Urban Citizens* တွင်ရှု။
- ၁၀၆ Kaplan, S.D., "Forging inclusive social contracts in fragile contexts", contribution to the 'States of Fragility' report, OECD (2018). <https://www.fragilestates.org/2018/09/16/forging-inclusive-social-contracts-fragile-contexts/>
- ၁၀၇ Moore, M., 2004. *Revenues, state formation, and the quality of governance in developing countries*. *International Political Science Review*, 25(3), pp.297-319; Acemoglu, D. and Robinson, J.A., 2012. *Why nations fail: The origins of power, prosperity, and poverty*. Crown Books. Prichard, W., Salardi, P. and Segal, P., 2014. *Taxation, non-tax revenue and democracy: New evidence using new cross-country data*; Piccolino, G., 2015. *Does democratisation foster effective taxation? Evidence from Benin*. *The Journal of Modern African Studies*, 53(4), pp.557-581; Zhuang, Y. and Zhang, G., 2016. *Natural resources, rent dependence, and public goods provision in China: evidence from Shanxi's county-level governments*. *The Journal of Chinese Sociology*, 3(1), p.20; Easter, G.M., 2002. *Politics of revenue extraction in post-communist states: Poland and Russia compared*. *Political Theory*, 30(4), pp.599-627.
- ၁၀၈ World Bank, 2015, "Public Expenditure Review: Realigning the union budget to Myanmar's development priorities", The World Bank.
- ၁၀၉ Findlay, R., Park, C.Y. and Verbiest, J.P.A., 2015. *Myanmar: Unlocking the Potential. A Strategy for High, Sustained, and Inclusive Growth. A Strategy for High, Sustained, and Inclusive Growth* (July 2015). Asian Development Bank Economics Working Paper Series, (437).
- ၁၁၀ Seminar presentation: Managing Tax Administration Reform Program Seminar, Tax Policy and Administration Topical Trust Fund, Fiscal Affairs Department, the International Monetary Fund. June 28-30, 2016, Movenpick Hotel, Accra, Ghana.
- ၁၁၁ Reflecting poorly its resourced tax administration, Myanmar has a cost of collection of almost one eighth

of what is typical for tax administration bureaucracies. Based on seminar presentation: Managing Tax Administration Reform Program Seminar, Tax Policy and Administration Topical Trust Fund, Fiscal Affairs Department, the International Monetary Fund. June 28-30, 2016, Movenpick Hotel, Accra, Ghana. <https://www.imf.org/external/np/ins/english/pdf/Myanmar.pdfs>

၁၉။ Taylor, R.H., 2009. The state in Myanmar. NUS Press.

၂၀။ McCarthy, G., 2019. *Military Capitalism in Myanmar: Examining the Origins, Continuities and Evolution of Khaki Capital*. ISEAS Publishing.

၂၁။ McCarthy, G., 2019. *Military Capitalism in Myanmar: Examining the Origins, Continuities and Evolution of Khaki Capital*. ISEAS Publishing.

၂၂။ Fragile States Index အရ ၂၀၁၁ ခုနှစ် လွတ်တော်အသစ် စတင် အသက်ဝင်ချိန်မှစ၍ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှု ပေးနိုင်မှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး အကာအကွယ်ပေးနိုင်မှု မှတ်တမ်းများမှာ တိုးတက်မှု အနည်းငယ်သာ ရှိပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ ထိုင်းနှင့် ဗီယက်နမ်ကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများနှင့် ယှဉ်ပါကလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရမှတ်များမှာ အားနည်းနေပါသည်။ <https://fragilestatesindex.org/indicators/> တွင်ရှု။

၂၃။ တိုင်းရင်းသား တင်းမာမှုများ ဆက်လက် ရှိနေသကဲ့သို့ တပ်မတော်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့အပေါ် ယုံကြည်မှုမှာ ပြည်နယ်များတွင် နည်းပါးပြီး တိုင်းဒေသကြီးများတွင် များပြားနေသည်။ ထို့နည်းတူ PACE ၏ စစ်တမ်းအရ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့များ အပေါ် ယုံကြည်မှုမှာ ပြည်နယ်များတွင် များပြီး တိုင်းဒေသကြီးများတွင် နည်းပါးပါသည်။

၂၄။ Torgler, B., 2004. *Tax morale, trust and corruption: Empirical evidence from transition countries*. Center for Research in Economics, Management and the Arts (CREMA), Working Paper, 5, pp.3-24; Torgler, B., 2004. Tax morale in Asian countries. *Journal of Asian Economics*, 15(2), pp.237-266. Alabede, J.O., 2012; *An investigation of factors influencing taxpayers' compliance behaviour: Evidence from Nigeria* (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia).

၂၅။ The higher proportion of citizens responding 'don't know' to more 'distant' institutions tend to provide support for this

၂၆။ မြို့တစ်မြို့ချင်းစီ အလိုက် ဆန်းစစ်ထားသော ရလဒ်များနှင့်လည်း ကိုက်ညီမှု ရှိပါသည်။

၂၇။ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၏ ၂၀၁၄ စစ်တမ်းအရ ရပ်ကွက် အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများနှင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတအပေါ် ပြည်သူ့အမြင် သဘောထားများကို နှိုင်းယှဉ်နိုင်ပါသည်။ "ပြောင်းလဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ အသိပညာနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများ"၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၄၊ စာ-၉၁။

၂၈။ လူဦးရေအလိုက် ပျမ်းမျှ လွတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အရေအတွက်ကို "မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်နယ်များရှိ အုပ်ချုပ်မှုစနစ်၊ (အသစ်ပြင်ဆင်တည်းဖြတ်

ထုတ်ဝေမှု၊ ၂၀၁၈)" မှ ရယူပါသည်။

၂၉။ ရပ်ကွက်လူဦးရေ စာရင်းအင်းကို Myanmar Information Management Unit's 2014 Population and Housing Census Baseline Dataset မှ အခြေယူထားပြီး ၃၀၅၈ ရပ်ကွက် စာရင်းရှိကာ ပျမ်းမျှနေထိုင်သူ ၄၈၆၈ ရှိပါသည်။

၃၀။ See: Liu J. and Chau T., 9/1/2019, "NLD calls bureaucracy 'stumbling block' in reforms", The Myanmar Times. <https://www.mmtimes.com/news/nld-calls-bureaucracy-stumbling-block-reforms.html>

၃၁။ PACE Myanmar ၂၀၁၉၊ "၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်"

၃၂။ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး အစိုးရတွင် အရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်ရှိပြီး ပြည်ထောင်စု အစိုးရကဲ့သို့ အသုံးစရိတ် ဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အပြည့်အဝ မရှိသည်ကို နားလည်ထားရန် အရေးကြီးပါသည်။

၃၃။ 2017 , Open Budget Survey 2017 (Myanmar results), International Budget Partnership. <https://www.internationalbudget.org/open-budget-survey/results-by-country/country-info/?country=mm> ; and Dickenson-Jones, G., Dunn, L., Joelene, C., De, S.K. and Betty, M., 2016. Intergovernmental Fiscal Relations in Myanmar Current Processes and Future Priorities in Public Financial Management Reform တွင်ရှု။

၃၄။ McCarthy, G., 19/7/16, "Duty isn't enough to boost tax revenue", The Myanmar Times. <https://www.mmtimes.com/opinion/22597-duty-isn-t-enough-to-boost-tax-revenue.html>

၃၅။ Chau T., "Myanmar works to improve corruption image", The Myanmar Times, 28 Mar 2019. <https://www.mmtimes.com/news/myanmar-works-improve-corruption-image.html>

၃၆။ The World Bank's 2014 Enterprise Survey အရ လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှု လိုင်စင် လျှောက်ရာတွင် မြန်မာ့ကုမ္ပဏီ ၃၇ ရာခိုင်နှုန်းက အခွန်အရာရှိ များကို လက်ဆောင်ပေးရသည် ဟု ဆိုသည်။

၃၇။ အများပြည်သူပိုင်ရုံးခန်း များအား ပုဂ္ဂလိက အကျိုးအတွက် အသုံးပြုခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုပါသည်။

၃၈။ မြို့တစ်မြို့ချင်းစီ အလိုက် စစ်ရာတွင်လည်း ယင်းအချက်များမှာ မှန်ကန်မှု ရှိပါသည်။

၃၉။ Ugur, M. and Dasgupta, N., 2011. Evidence on the economic growth impacts of corruption in low-income countries and beyond: a systematic review. EPPI-Centre Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.

၄၀။ PACE Myanmar ၏ စစ်တမ်းအရလည်း တရားရုံးများအပေါ် လူထုယုံကြည်မှုမှာ နည်းပါးပါသည်။

၄၁။ Bray J., "Myanmar: Facing Up To Bureaucratic Bribery", Forbes, Aug 21, 2017.

၄၂။ ဥပမာ အောက်ပါတို့တွင် ကြည့်ပါ - Nyan Soe Win, 20/6/19, "Group Asks Anti-Corruption Agency to Investigate

Mon State Chief Minister”, The Irrawaddy. <https://www.irrawaddy.com/news/group-asks-anti-corruption-agency-investigate-mon-state-chief-minister.html>; San Yamin Aung, 8/10/19, “Yangon Mayor Defends 80-Car Budget Binge”, The Irrawaddy <https://www.irrawaddy.com/news/burma/yangon-mayor-defends-80-car-budget-binge.html>; and Chan Mya Htwe, 3/10/19, “Chin State MPs say distribution of regional budget is unfair”, The Myanmar Times. <https://www.mmtimes.com/news/chin-state-mps-say-distribution-regional-budget-unfair.html>

၄၃။ World Bank, “Firms expected to give gifts in meetings with tax officials (% of firms)”, Enterprise Surveys 2014 and 2016.

၄၄။ Aye Thidar Kyaw, “Inland Revenue tackles its own corruption”, The Myanmar Times, 3/5/16. <https://www.mmtimes.com/business/20087-inland-revenue-tackles-ts-own-corruption.html>

၄၅။ Sithu Aung Myint, “The NLD government: a work in progress”, Frontier Myanmar, 31/12/2018. <https://frontiermyanmar.net/en/the-nld-government-a-work-in-progress>

၄၆။ <https://fragilestatesindex.org/indicators/> တွင်ရှု

၄၇။ PACE Myanmar ၂၀၁၉၊ “၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်”

၄၈။ Foa, R., 2011, January. *The economic rationale for social cohesion—The cross-country evidence*. In *International Conference on Social Cohesion*, OECD Conference Centre, Paris; and Beugelsdijk, S. and Smulders, S., 2009. *Bonding and bridging social capital and economic growth* တွင်ရှု။

၄၉။ Foa, R., 2011, January. *The economic rationale for social cohesion—The cross-country evidence*. In *International Conference on Social Cohesion*, OECD Conference Centre, Paris.

၅၀။ Green, D., 2016, “Do we need to rethink Social Accountability? Thoughts from Myanmar”, Oxfam, 27/9/16. <https://oxfamblogs.org/fp2p/do-we-need-to-rethink-social-accountability-thoughts-from-myanmar/> တွင်ရှု။

၅၁။ ၂၀၁၅ အာရှ ဘာရိုမီတာ စစ်တမ်းတွင် “လူအများစုကို ယုံကြည်လုံခြုံသည်” ဟု မေးမြန်းခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဖြေဆိုသူ ၁၉% က သဘောတူခဲ့ပြီး၊ နှိုင်းယှဉ်ပါက ဗီယက်နမ် ၄၂%၊ ထိုင်း ၃၅% နှင့် အင်ဒိုနီးရှား ၃၄% တို့ ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

၅၂။ ယင်းရလဒ်များကို ၂၀၁၄ နိုင်ငံသား အသိပညာ စစ်တမ်း တွေ့ရှိချက်များမှလည်း ပံ့ပိုးမှုရှိသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ “ပြောင်းလဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ အသိပညာနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများ”၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၄၊ စာ-၈၇-၈၈။

၅၃။ မြို့ပြလူနေမှုဘဝ စစ်တမ်းအပေါ် စိစစ်လေ့လာမှု အရလည်း

ယင်းအချက်ကို အတည်ပြုနိုင်ပါသည်။

၅၄။ PACE Myanmar ၂၀၁၉၊ “၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်”

၅၅။ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသော ဖြေဆိုသူများက အိမ်ထောင်စုများတွင် အမှိုက်သိမ်း ဝန်ဆောင်မှု ရရှိစေမည် ဆိုပါက ၎င်းတို့သည် အမှိုက်စွန့်ပစ်ရန်အတွက် ယခုထက် ဝေးဝေး လျှောက်နိုင် သည်ဟု တုံ့ပြန်ပါသည်။ ယင်းကိုကြည့်၍ ရပ်ရွာအတွင်းရှိ အခြားသောသူများအတွက် လက်တွေ့ကျသော ပေးဆပ်လိမ့်မည် ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

၅၆။ “ပြောင်းလဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ အသိပညာနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများ”၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၄။

၅၇။ McCarthy, G., 19/7/16, “Duty isn’t enough to boost tax revenue”, The Myanmar Times. <https://www.mmtimes.com/opinion/22597-duty-isn-t-enough-to-boost-tax-revenue.html>

၅၈။ McCarthy, G., 2016. *Building on what’s there: Insights on social protection and public goods provision from central-east Myanmar*. International Growth Centre. S-53308-MYA-1.

၅၉။ International Republican Institute, 2017, “Survey of Burma/Myanmar Public Opinion: March 9- April 1, 2017”, International Republican Institute: Center for Insights in Survey Research

၆၀။ PACE Myanmar ၂၀၁၉၊ “၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်”

၆၁။ PACE Myanmar ၂၀၁၉၊ “၂၀၂၀ ခုနှစ်အတွက် နိုင်ငံသားများ၏ နိုင်ငံရေး မျှော်မှန်းချက်”

၆၂။ Fragile States Index အရ အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများဖြင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ‘နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်မှု’ ညွှန်ကိန်းသည် တိုးတက်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယင်းညွှန်ကိန်းသည် အစိုးရ ကိုယ်စားပြုမှု နှင့် ၎င်း၏ နိုင်ငံသားများဖြင့် ဆက်ဆံရေးကို ညွှန်းဆိုပါသည်။ <https://fragilestatesindex.org/indicators/> တွင်ရှု

၆၃။ အထူးသဖြင့် ‘အဂတိလိုက်စားမှု ထိန်းချုပ်ခြင်း’၊ ‘အစိုးရ ထိရောက်မှု’ နှင့် ‘စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း အရည်အသွေး’ တို့တွင် တိုးတက်လာပါသည်။ <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/worldwide-governance-indicators> တွင်ရှု။

၆၄။ Aye Thidar Kyaw, “Govt targets 10% for tax to GDP ratio”, The Myanmar Times, 6 Apr 2015. <https://www.mmtimes.com/business/13918-govt-targets-10-for-tax-to-gdp-ratio.html>

၆၅။ Deshpande, R., 2017. *Budget Monitoring and Oversight System in Myanmar* တွင်ရှု။

၆၆။ “ပြောင်းလဲနေသော လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းရှိ နိုင်ငံသားများ၏ အသိပညာနှင့် တန်ဖိုးထားမှုများ”၊ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၄၊ စာ ၈၇-၈၈ တွင်ရှု။

၆၇။ ဥပမာ - ၅.၆.၆၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲပြီး ဟန်ချက်ညီသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု စီမံကိန်း၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ၊ ၂၀၁၈။

၆၈။ ဥပမာ - ၁.၅.၃ နှင့် ၂.၄.၁၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏

ရုံးချုပ်

၄၆၅ ကယ်လီဖိုးနီးယားလမ်း၊ ၉ လွှာ
ဆန်ဖရန်စစ္စကို၊ CA 94104 USA
ဖုန်း - +၁-၄၁၅-၉၈၂-၄၆၄၀
info.sf@asiafoundation.org

မြန်မာ

အမှတ် ၁၁၊ ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်းရိပ်သာလမ်း
ဗဟန်းမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာ။
ဖုန်း - +၉၅-၉-၄၂၆ ၅၂၂ ၆၈၀
myanmar.general@asiafoundation.org

www.asiafoundation.org